ეროვნული ბიბლიოთეკა

ყოველდღიური გაზეთი ოთხშაბათი, 2 ივლისი 1919 წ. № 136 ფასი 3 მან.

საქართველო

რ ე დ ა ქ ც ი ა

საგაზეთო მასალა უნდა იყოს დაწერილი გარკვეულად და ერთ გვერდზე. წერილში უნდა აღნიშნული იყოს ავტორის გვარი და მისამართი. უპირობოთ გამოგზავნილი მასალა უფასოთ ითვლება. დაუბეჭდავი საგაზეთო მასალა არ ინახება და რედაქცია არავითარ მიწერ-მოწერას მის შესახებ არ კისრულობს.

რედაქცია ღიაა დილის 9—3 საათამდის, გარდა უქმე დღისა. სარედაქციო საქმეების გამო პირადათ მოლაპარაკება შეიძლება ამავე დროს.

კ ო ნ ტ ო რ ა

„საქართველოზე" ხელის მოწერა მიიღება მხოლოდ სამი თვით და ღირს 180 მ. თვეში (მხოლოდ ქალაქში) 60 მანეთი. ცალკე № 3 მან. განცხადების ფასი სტრიქონი პეტიტისა პირველ გვერდზე 2 მ. 50 კ. უკანასკნელზე—1 მ. 50 კ. საქართველოს გარეშე მიღებულ განცხადებათა ფასი ორჯერ მეტია. სამგლოვიარო განცხადება თითოჯერ 50 მანეთი. მისამართის გამოცვლა ღირს 10 მან. ფული და წერილები, რაც კონტორას შეეხება, უნდა გამოიგზავნოს კონტორის სახელზე. საჩქარო განცხადებანი უნდა მოტანილ იქნას არა უგვიანეს 1½ საათისა კონტორაში. კონტორა ღიაა დილის 10 საათიდან 3 საათამდე.

მისამართი: თბილისი, სასახლის ქუჩა, № 5, ქართული ქარვასლა. ფოსტის ადრესი: თბილისი, ფოსტის ყუთი № 76. ტელეგ. ადრესი: თბილისი, „საქართველო".

ტელეფონი რედაქციისა და კონტორისა 15—73

ღრმად დამწუხრებული მეუღლე ნინა შვილებით, დედა კეკე აუწყებენ ნათესავთ და ნაცნობთ, რომ ხანმოკლე ავადმყოფობის შემდეგ გარდაიცვალა მათი ძვირფასი და საყვარელი პირველისა მეუღლე მეორეთა მამა და უკანასკნელისა სიძე

ლადო ბახუტაშვილი

პანაშვიდები ყოველ დღე 6 საათზე, არარატის ქ 2. დაკრძალვა მოხდება ხუთშაბათს პეტრე პავლეს სასაფლაოზე, წირვა და პანაშვიდი წმ. მარინეს ეკლესიაში. 2—2492—1

ამიერ - კავკასიის ბანკი

მეორე ჩვეულებრივი საზოგადო კრების

გაგრძელება

თანახმად ფინანსთა მინისტრის ნებართვისა დანიშნულია 1919 წელს 6 ივლისს, დღის 10 საათზე ბანკის ბინაზე (თბილისი, ლორის მელიქოვის ქ. № 5).

შემდეგი საკითხების გადასაწყვეტად, რომლებიც ვერ გაირჩნენ 22 ივნისის კრებაზე:

1. ბანკის წესდების § 18 შეცვლა და დამატება.
2. არჩევნები გამგეობის წევრისა ნაცვლად დ. ვ. ქუთათელაძისა, რომელმაც სამსახურს თავი დაანება.

რადგან ეს კრება მეორე კრების გაგრძელებაა, ამიტომ იგი კანონიერად ჩაითვლება იმის დამოუკიდებლად, რამდენი აქცია იქნება წარმოდგენილი. 2—129—1

მოიკითხეთ

საუკეთესო ხარისხის

კონიაკი

ძმ. კაიშაურებისა

მისამართი: ელისაბედის ქ., 117, ტელ. 9—77. 12—244—8

დაიბეჭდა და გასასყიდად გამოვიდა

მიწის საკითხი საქართველოში

ალ. ასათიანისა

თ. 1. მიწად მფლობელობის ფორმები; 2. მიწად მფლობ. საზოგადო და კერძო საკუთრებითი; 3. სახელმწიფოს სააგრარო პოლიტიკა; 4. მიწად-მფლ. მასალები, სახაზინო, საუფლისწ. და ხიზნების მფლობელობა; 5. კერძო მიწად მფლობელობა; 6. კერძო მიწად-მფლ. რაოდენობა და მიწის ფონდი; 7. მეურნეობის პირობები; 8. სოციალისტური პარტიების საგრარო პოლიტიკა; 9; მეურნეობის დიფერენციაცია; 10. მიწის საკითხი ევროპის სახელმწიფოებში. 11. რევოლიუციური საგრარო პოლიტიკა; 12. ბოლოსიტყვაობა. წიგნის მიღება შეიძლება გაზეთ „საქართველოს" კანტორაში და ყველა წიგნის მაღაზიებში. 10—უ—2

ქართული კლუბი

6 ივლისს

დიდი სეირნობა-საღამო

გაზეთ „საქართველოს" ფონდის გასამდიდრებლად.

1—1 საღამოს გამგე ნ. ე. წერეთელი.

გ. ლეონიძე **წიგნი I.**

1. „კვირეები". 2. „... ნავრუზი".
3. „ყაბახები". 4. „საქართველო".

წიგნი მკათათვის ნახევრებში გამოვა.

ცალმხრივი ზავის საშიშროება

რადიოს ყოველ დღე მოაქვს ახალი ცნობები გერმანიის ზავის შესახებ. ყოველი ახალი დეტალი უფრო აშკარად ხდის იმ ფაქტს, რომ დამარცხებული გერმანია მხოლოდ უკანასკნელ იძულებით აწერს ხელს ზავს და გულში ინახავს საშინელ გრძნობას შურის გებისას. დამსახურებული გენერლები ზავის შეკვრის შემდეგ გადადგნენ სამსახურიდან; გერმანელმა მეზღვაურებმა აჩვენეს ისეთი აქტი პატრიოტულ პაროქსიზმისა, რომელიც არ ახსოვს კაცობრიობას.

უზარმაზარი ფლოტი, რომელიც შენდებოდა თაობათა მთელი რიგის მზრუნველობით, ერთ დღეს დაიღუპა, რათა მტერს არ დარჩენოდა.

ვერავინ იტყვის, ამ მოქმედებაში სიგიჟე და სასოწარკვეთილება მეტია, თუ გმირობა...

როცა ფრანგებმა მოსთხოვეს გერმანელებს დაებრუნებიათ 70 წლის დამარცხების დროს წართმეული დროშები, რომელზედაც გერმანელები ალბად იძულებული იქნებოდნენ დათანხმებულიყვნენ, გერმანელი სტუდენტები შევარდნენ არსენალში და ნაკუწად აქციეს ძველი ტროფეები.

უფრო საშინელ სურათს აწერენ გერმანული გაზეთები, თუ როგორ თავზარდაცემულია გერმანიის ერი და ჯარიც ვერ გამორკვეულა ამ კატასტროფიდან.

უჭველია ის ხალხი, რომელიც ბევრ პროფესორებსაც აგზავნიდა ბრძოლის ველზე და ისე იყო შეპყრობილი თავის დიდებით, რომ ქვეყნის დაპყრობაზე ოცნებობდა, ვერ გაუძლებს ამ სირცხვილს. და უკვე შეთანხმებას სახელმწიფოთა პრესაც აღნიშნავს, რომ გერმანელებმა არა გულწრფელათ მოაწერეს ხელი ზავს.

თქმა არ უნდა, მთელი კაცობრიობა დაინტერესებულია, რომ დამყარდეს ბოლოს მშვიდობიანობა და განელდეს კრიზისი, ზავზე ხელის მოწერასაც ამ იმედით შეხვდენ, მაგრამ ჯერ არ არის ნიშნები, რომ ზავი მკვიდრი იქნება და საერთაშორისო ომის ცეცხლი სამუდამოთ ჩაჰქრობილია. გერმანია დიდხანს ვერ მოინელებს დამარცხებას თუ ზომიერი გერმანელი სოციალისტები დათანხმდნენ ზავზე, ეს ერთგვარი ბრძოლის მეთოდია.. ამით ისინი გზას უხსნიან მემარცხენე ელემენტებს ახალი გამოსვლებისთვის. გერმანიის ხალხი, ყოველ საშუალებას გამოიყენებს, რომ როგორმე რევანშის გრძნობა დაიკმაყოფილოს.

ამიტომ პსიხოლოგიურად გასაგებია რომ საზოგადოებრივი აზრის ერთი ნაწილი გამოსავალს სოციალურ რევოლიუციაში ეძებდეს, ამ ეროვნულ სასოწარკვეთის შურის საძიებლად.

ბევრი გერმანელი მოაზროვნე აღნიშნავდა უწინაც კი, რომ უკანასკნელი რევოლუცია გერმანელების ხვედრია...

ომის დროს გერმანელების ნების ყოფა ომისკენ იყო მიმართული და მართლაც სასწაულებრივი გამბედაობა და გამძლეობა გამოიჩინეს.

და თუ რევოლუცია ბრძოლის იარაღად გამოიტანეს ანტანტის წინააღმდეგ, გერმანელები ამ რევოლუციაში გადაიტანენ თავიანთ ახალი რასის სიფიცხეს და ძველ ევროპას მხოლოდ აქედან მოელის აფეთქება.

ერთ დროს გერმანიის მტრები აბრალებდენ იმპერატორ ვილჰელმს, რომ მას მზად აქვს ხოლერის და ჟამის ბაცილები, რომ მოსწამლოს კაცობრიობა. შემდეგ ეს ამბავი მოგონილი არაკი გამოდგა, მაგრამ ახალ რევოლუციის ბაცილებს მართლაც შეუძლია მოსწამლოს ევროპა.

ვერსალის სასახლეს ბევრი რევოლუციის ყიჟინა სმენია, ეხლანდელი ქვეყნის პატრონებსაც აშინებს მოსალოდნელი გრიგალის ამოვარდნა...

მაგრამ ჯერ-ჯერობით ანტანტმა ძალიან ცოტა დასთმო იმისთვის, რომ რევოლუციის ცეცხლი არ გაეღიზიანებია.

ევროპა საბედისწერო ჯვარედინს მიადგა ყოველ დღეს შეუძლია დაიწყოს ახალი ეპოქა.

პ რ ე ს ს ა

სომხური პრესსა და მუშ. გლეხთა კონფერენცია

„აშხატავორი" (№ 129) ეხება ამ ზაფხულისთვის დანიშნულ მუშათა და გლეხთა კონფერენციას და შემდეგს სწერს:

„თბილისის მუშათა საბჭომ თიბათვის 26 ის სხდომაზე ამიერკავკასის მუშათა კონფერენციის მოწვევა არ სცნო მიზანშეწონილად რადგან კონფერენცია უფრო გაამწვავებს აზრთა განსხვავებას, რომელიც შეუფევს პროლეტარიატის რიგებში.

როცა ქართულმა პრესამ ბუკი და ნაღარა დაჰკრა დენიკინის საფრთხის გამო, და გაიძახოდა რომ ერთი რევოლუციური ფრონტი უნდა შეიქმნასო, ჩვენ უნდობლად შევხვდით მენშევიკების რევოლუციონერ ბრძოლისთვის მზადებას. ჩვენ იგი ჩავთვალეთ განზრახვად, აზერბეიჯანის დადებულ თავის რეაქციონურ ხელშეკრულობის გასამართლებლად. თუ ქართველ მენშევიკები მართლაც მოინდომებდნენ დენიკინის წინააღმდეგ გამოლაშქრებას, პირველად უნდა დაკავშირებულიყვნენ იმ ძალასთან, რომელიც დღემდე იბრძვის ყოველნაირ კონტრ-რევოლუციის წინააღმდეგ, ეს ძალა გახლავთ ბაქოს პროლეტარიატი. მაგრამ მენშევიკებს ეს ნაბიჯი არ გადუდგამთ. მათ გამოიწვიეს თავისი მუშათა მანეკენი—საბჭო, და სწორედ ისე, როგორც ერთხელ პროფესიონალურ კავშირების კრების დროს უმაღლესი ბრძანებით კიდევ დამალეს მშრომელ ხალხის თანამშრომლობის ორი დიდი წინადადება.

მოსყიდულ მანეკენებმა აასრულეს შავი საქმე, და უფრო გაადიდეს მშრომელ ხალხის შუა დადებული საზღვარი.

ქართულ ხელმძღვანელ წრეებმა მიაღწიეს მიზანს, ქართველ-თათართა ერთათ დარაზმვა დადასტურებულია და საჭირო აღარ არის ბაქოს პროლეტარიატის გულის მოგებისთვის ცდა.

მაგრამ ურცხვილო და შეუპოვარი ქართველი მენშევიკები ხვალ ისევ გამოვლენ კონფერენციასა და მიტინგებზე როგორც რევოლიუციონურ მთლიან ფრონტის შემქმნელი რაინდები. ხოლო ქართველ მუშათა დღესასწაულების დროს მათ დროშებზე ისევ გაბრწყინდება დევიზი: „მუშებო, ყველა ქვეყნისა, შეერთდით"...

მუშათა კონფერენციის მოწვევის ჩაშლა საუკეთესო მტკიცება იმ „სოლიდარობისა", რომელზედაც ასე მოჰკვეხდა ამიერ კავკასიის რესპუბლიკათა კონფერენციაზე ბატონი გეგეჭკორი.

მენშევიკური „სოლიდარობა" შეიძლება ახალი ამბავი იყოს ბაქოს მრეწველ მუშებისთვის, მაგრამ ძალიან ძველი და მწარე ჭეშმარიტება მათთვის, ვინც ცხოვრობს მენშევიკურ ცარიზმის ფარგლებში".

ჩვენ არ ვცდილობთ დაშნაკელების „რევოლიუციონურ" სინდისს შევხედოთ და მათი პოლიტიკური ორინბაზობა ვამხილოთ. ამას ალბად მენშევიკები მოახერხებენ. მხოლოდ აღსანიშნავია ის, რომ „აშხატავორი" დორბლს ჰყრის პირიდან აზერბაიჯანთან ხელშეკრულების დადების გამო, და ამაში ჰხედავს საქართველოს იზოლიაციას...

დაშნაკელებმა გული დაიმშვიდონ, რაც არ უნდა მოხდეს საქართველოს იზოლიაცია მმართველ პარტიის წყალობით, სომხეთზე უფრო მაინც არ განაპირდება და განმარტოვდება საქართველო.

ასე რომ დაშნაკელებმა ჯერ თავიანთი ბედი გამოიტირონ და მხოლოდ შემდეგ ილაპარაკონ საქართველოს იზოლიაციაზე...

განმარტებისათვის

„კლდემ" ბრალში გამხვია. მეტს რომ ვერ ახერხებს, იმით კმაყოფილდება, რომ სამშობლოსადმი შორეული ორგულობა მაინც დამწამოს. სჩანს, ეს საჭიროა მისთვის, სულ ერთია, თუ რა მიზნით. პირობას ვსდებ, არავითარი თავდაცვის იარაღი არ ვიხმარო „კლდის" შემოტევის ასარიდებლათ. სჩხრიკეთ, რამდენიც გნებავდეთ სწორეთ, სანამ მკლავი გაგიძლებთ და „კლდის" სტიქიონს: ბოროტებას და ისტერიკას ძალა არ გამოელევა. ჩემს პიროვნებას ჩემის სამშობლოს კულტი სდარაჯობს და ვით იყოს საკვირველი, რომ „კლდემ" ამის შემდეგ მას იჭვის ლანდი ვერ მიაყენოს.

ეხლა „კლდის" „არქივის" შესახებ. ის დოკუმენტი, საიდანაც „კლდემ" აჰაპირდაპირი „ბრალდების პასაჟი" ამოგლიჯა, ჩემი პირადი წერილია, რომელიც [illegible] მე ჰელსინგფორსიდან გამომიგზავნა, ცხრაას თექვსმეტის მიწურულში. იმ ხანებში გაზეთ „საქართველოს" ფაქტიური ხელმძღვანელი ვიყავი და ბ-ნი დ. ჩიქოვანი რეგულიარად მაწვდიდა საგაზეთო წერილებს ფინლიანდიის მდგომარეობაზე.

იმედებით სავსე ხანა იყო ის ხანა. ყოველი ქართველი პატრიოტი ნატვრის განხორციელებას მოელოდა. ბ-ნი ჩიქოვანი ეს მესამე წელიწადი იყო ფინლიანდიაში და მარტოობაში განიცდიდა პატრიოტულ ექსტაზს. პატრიოტული ლირიზმით იყო აღსავსე ეს მისი კერძო ბარათიც. წავიკითხე,—მესიამოვნა. წავიკითხე, განუზიარე იმათაც, ვინც გარს მეხვია საგაზეთო თუ პარტიულ მუშაობაში. (ეს იყო დღევანდელი „კლდის" ჯგუფი). წავუკითხე და ეს ჩემი პირადი წერილი უბრალოდ და ბუნებრივად საცა ვიყავით, იქვე დავსტოვე. კომენტარია მეტია.

პატიოსანი რედაქცია მას სავსებით დაბეჭდავდა, რომ მკითხველი თვით გარკვეულიყო ავტორის პიროვნებაში და ბრალიც საკუთრივ დაედვა და არა „კლდის" ენით. მაგრამ მაშინ „კლდის" სტილი დარღვეული იქნებოდა.

მხოლოდ უეკილიბრო ხასიათსა და ფანტაზიას თუ შეუძლიან ამ წერილში სწორედ ის პოლიტიკური მოტივები ამოიკითხოს, რომელიც „კლდეს" გამოჰყავს.

ნიმუშად—„კლდე" სწერს: ის მუდმივი რეორგანიზაციები, რომელსაც ახდენს კლდია—გვაზავას ჯგუფი ეროვნულ დემოკრატიულ პარტიაში ბოლოს და ბოლოს გამოიხატა მხოლოდ არა მეგრულ ინტელიგენციის დევნაში და ჩამოშორებაში („კლდის" ჯგუფი, გ. ქიქოძის ჯგუფი). „კლდემ" სირცხვილი და ნამუსი არ იცის; გ. ქიქოძე „კლდემ" ბევრი ლანძღა. გალანძღა საგანგებოდ, როდესაც იგი ჩვენი პარტიიდან გავიდა. უკიჟინა მენშევიკების მოციქულობა, პარტია დაშალა მაგრამ, მომქმედი წევრები გაადევ-გამოაძევა, მაგრამ თავისი საქმე გააკეთა, ეხლა მაგრი მიდისო და სხვა ამის შემდეგ ბ-ნი გ. ქიქოძის წასვლის მიზეზად ამოწერილი მოსაზრების მოყვანა,—მარტო „კლდეს" თუ არ გააწითლებს.

მე შემრცხვებოდა, ამგვარი სტრიქონების ავტორთა ბრალდებისაგან თავი გიმართლო.

ხპ. ქედია.

ჩვენი ეკონომიური თეორიისათვის

ადამიანის ბუნება შეიცავს ძირითად წინააღმდეგობას: ადამიანი დაჯილდოვებულია გონებით (conscience), მაგრამ მას აქვს აგრეთვე სხეული. გონება შლის ადამიანის წინაშე იდეალს და მიმართავს მას ამ უკანასკნელისაკენ. მაგრამ სხეული მიკრულია გარშემორტყმულ სინამდვილეს და უშლის ადამიანს მოსწყდეს აქაურობას.

აი ეს წინააღმდეგობა ადამიანის ბუნებისა წყაროა დაუსრულებელი ტანჯვისა, რომელსაც ბოლო მოეღება ინდივიდუალურ ცხოვრებაში ადამიანს სიკვდილით, ხოლო კასპიურ გავითარებაში მხოლოდ მაშინ, როდესაც კაცობრიობა შესძლებს დაუმორჩილოს იდეალს მთელი მსოფლიო.

კაცობრიობის აზროვნების ისტორიამ, თანახმად ადამიანის ბუნების წინააღმდეგობისა, დაჰბადა ორი მოწინააღმდეგე მიმართულება: ერს ახასიათებს ფატალიზმი, კვიეტიზმი, ამორალიზმი; მეორეს კი ახასიათებს ინდეტერმინიზმი, ჰეროიზმი, ასკეტიზმი. პირველი მიმართულება მატერიალისტურია: იდეა სხეულისა არის ამ მიმართულების მამოძრავებელი იდეა. მეორე მიმართულება იდეალისტურია. იდეა სულისა ამოძრავებს მას.

როგორც პირველი, ისე მეორე მიმართულება არ შეეფერება ადამიანის ორმაგ ბუნებას. ორივე მიმართულება ცალმხრივია. თუ არ არის მართალი ფატალიზმი, არ არის მართალი არც ინდეტერმინიზმი, თუ შემცდარია კვიეტიზმი, არა ნაკლებად შემცდარია ჰეროიზმიც. თუ მიუღებელია ამორალიზმი, მიუღებელია ასკეტიზმიც. ადამიანი არ არის არც ცარიელი სხეული, არც ცარიელი სული. ის ორ-ბუნებოვანი ინდივიდუალობაა. ამიტომაც უნდა გამოინახოს სწორედ მისთვის შესაფერი მსოფლ-მხედველობა.

ასეთი წმინდა ჰუმანისტურ მსოფლმხედველობათ უნდა ჩაითვალოს რეალიზმი, რომელიც სცდილობს აგოს თავის შინაარსი ადამიანის ბუნების ორმაგობაზე.

რეალისტი არ არის არც მატერიალისტი, არც იდეალისტი. მას არ სწამს კვიეტიზმი ფატალიზმი და ამორალიზმი. მაგრამ მას არ სწამს არც ჰეროიზმი, ინდეტერმინიზმი და ასკეტიზმი. ჰეროიზმის და კვიეტიზმის შორის ის პოულობს საშუალო გზას, რომელიც სწორედ შეეფერება ადამიანის ბუნებას ეს არის გზა სინამდვილესთან ბრძოლისა, იდეალის განსახორციელებლად. ჰეროისტიულად მოაზროვნე თავის რიგორიზმის გამო სრულიად სცილდება სინამდვილის საზღვრებს კვიეტისტურად მოაზროვნე ლებულობს სინამდვილეს, როგორც მოცემულს ფაქტს და ზედმეტად მიაჩნია თითის განძრევაც ამ სინამდვილის გასაუმჯობესებლად. მხოლოდ რეალისტი იქცევა ადამიანისებურად რამდენადაც ის სცდილობს გარდაქმნას სინამდვილე იდეალის შესაფერად თვით ამ სინამდვილეში მომქმედ ძალების საშუალებით.

რომ ასეთი კრიტერიუმით ხელში გადავსინჯოთ ჩვენი პოლიტიკური მიმართულებანი, დავინახავთ რომ საქართველოში ჯერ არ აღმოჩენილა მატერიალური მიმართულება. ზოგს ეს აზრი გაუკვირდება, რადგანაც გაგონილი აქვს რა თავგამოდებით იცავდენ ჩვენი მარქსისტები მატერიალისტურ მსოფლ-მხედველობას. მაგრამ ჩვენ უნდა მივაქციოთ ყურადღება არა თეორიის ობიექტიურ შინაარს, არამედ მისი სუბიექტიურ ფორმას, ვინაიდან აქ ჩვენ ლაპარაკი გვაქვს

ყოფილ რუსეთის ტერიტორიაზე აღმოცენებულ სახელმწიფოებმა: საქართველომ, აზერბაიჯანმა, ესტონეთმა, ლატვიამ, ჩრდილო კავკასიამ, უკრაინამ და ბელორუსიამ საზავო კონფერენციის მთავრობას განუცხადეს, რომ ისინი რუსეთის არც ერთ ძალა-უფლებას არ დაემორჩილებიან.

გერმანიაში სამსახურიდან დაითხოვეს გენ. ჰოფმანი, რომელმაც განაცხადა, რომ პოლონელთაგან გერმანიის ტერიტორიას საკუთარის ძალებით დავიცავო.

მოკავშირეებმა გერმანიის საზავო დელეგაციის წევრი შეიერმანი დააპატიმრეს. ამაზე გერმანელებმა პროტესტი განუცხადეს.

ბუდაპეშტში კონტრ-რევოლიუციური ამბოხება მოხდა, მთავრობამ ამბოხება ჩააქრო.

ალბანეთმა მოითხოვა წართმეულ ოლქების დაბრუნება.

ინგლისის მუშათა კონფერენციამ მოითხოვა გერმანიას ხალხთა ლიგაში შესვლის უფლება მიეცესო.

ვილსონი ამერიკაში გაემგზავრა.

მსოფლ-მხედველობათა პსიხოლოგიურ ხასიათზედ. ჩვენი მარქსისტებისათვის მატერიალისტური თეორია იყო ისეთივე idée fixe, როგორც დონ-კიხოტისათვის დულცინეის სახე. ამიტომაც ისტორიული მატერიალიზმი ქართველი მარქსისტების ხელში შეიქმნა იარაღად უკიდურესი პსიხოლოგიური იდეალიზმის ან უტოპიზმის განსამტკიცებლად.

ამ ნაირად ჩვენ არ გვყავდა დღევანდლამდე მატერიალისტური საზოგადოებრივი მიმართულება. მიზეზი ამისა იყო უმთავრესად ისტორიული: ჩვენი ერის განვითარება ხდებოდა ისეთ პირობებში, რომ კმაყოფილება სინამდვილით, რაიც პსიხოლოგიური საფუძველია მატერიალისტური მსოფლ-მხედველობისა, არასდროს არ მიუღია ფართო საზოგადოებრივი ხასიათი. წარმოუდგენელია წინააღმდეგობა უფრო სასტიკი, ვიდრე წინააღმდეგობა ქართული ეროვნული შეგნებასა და ეპიკურეულ მსოფლ-მხედველობას შორის ერი, რომელსაც იშვიათად უნახავს სიხარული, ვერ შექმნიდა მატერიალისტურ სულის განწყობილებას.

მან შექმნა მრავლად უკიდურესი იდეალისტები, რომელთა რიგორიზმი და ინდეტერმინიზმი სჭარბობს ყოველივე მოლოდინს. მხოლოდ ამ ბოლო ხანებში ერის ასე თუ ისე დამშვიდებულმა ცხოვრებამ შესაძლებელი გახადა რეალისტური მოძრაობის შექმნა. რეალიზმი დაიბადა უკვე წარსული საუკუნის მესამოცე წლებში. მაგრამ მისი გაძლიერება დაიწყო მხოლოდ მეოცე საუკუნეში. რუსეთის რევოლიუციამ, რომლის ფარგლებში მოჰყვა საქართველოც, ხელი შეუწყო ამას. ჩვენი პარტია წარმომადგენელია ამ რეალისტური მსოფლ მხედველობისა.

რა პოლიტიკურ შინაარს აძლევს პარტია ამ რეალიზმს, ეს შედარებით გარკვეულად უნდა ჩაითვალოს მაგრამ ამ ზომაზედ არ არის გარკვეული ჩვენი ეკონომიური იდეალი.

ამ იდეალის გარკვევა რეალისტური თვალსაზრისით წარმოადგენს მორიგ საკითხს ჩვენი პარტიული ცხოვრებისა. ჩვენი ეკონომიური იდეალი უნდა შეეფერებოდეს ჩვენი მსოფლ მხედველობის ძირითად თვისებას. პირველის და უკანასკნელის შორის უნდა იყოს მტკიცე ლოღიკური კავშირი. ამ ლოღიკური მთლიანობის დასაცავად გამოსაყენებელი იქნება ემპირიული ფორმები საქართველოს ეკონომიური ვითარების თეორიებისა. ჩვენი შეხედულება საქართველოს ეკონომიურ განვითარებაზე არ იქნება არც სოციალ-დემოკრატიული, არც სოციალისტ-ფედერალისტური. ეს უკვე ბევრს გვეუწნება, იმის შესახებ თუ როგორი იქნება დაღებითად ჩვენი შეხედულება.

ს. დარიანი.

ყოფილ რუსეთის მცირე ერთა განცხადება

ლიონი. ივნისის 30. ყოფილი რუსეთის სახელმწიფო საზღვრებში შექმნილ სახელმწიფოთა დელეგატებმა საზავო კონფერენციის პრეზიდიუმს შემდეგი განცხადებით მიმართეს: „აზერბაიჯანის, ესტონიის, საქართველოს, ლატვიის, ჩრდილოეთ-კავკასიის, ბელორუსიის და უკრაინის რესპუბლიკის წარმომადგენლებმა შეიტყვეს რა მოკავშირე სახელმწიფოთა საბჭოსა და ადმირალ კოლჩაკს შორის მიწერ მოწერა მოკავშირეების მიერ ომსკის მთავრობისთვის მფარველობის გაწევის შესახებ, თავის მთავრობათა სახელით აცხადებენ, რომ აღნიშნული რესპუბლიკები დაარსდნენ და არსებობენ ამ სახელმწიფოების ხალხის თავისუფალ ნებით. რესპუბლიკების კონსტიტუციას მოკლე ხანში შეიმუშავებენ, მათი დამფუძნებელი კრებები მოკლე ხანში დაამყარებენ სხვა სახელმწიფოებთან დამოკიდებულებას. შეუძლებელია დამოუკიდებელ სახელმწიფოთათვის სავალდებულო იყოს რუსეთის რომელიმე მმართველ ორგანოს დადგენილებანი, როგორიც არ უნდა იყოს ეს ორგანოები.

მოღალატე ქართველი

როსტოვის გაზეთ „პრიაზოვსკი კრაი"-ს № 118 ში სწერია: როტმისტრ კოჟევნიკოვის განსაკუთრებულ სატყვიამფრქვევო-ადგილობრივ („ტუზემნაია") დივიზიონთან, რომელიც მოხალისეთა არმიის ლაშქარში შედის, შტაბ-როტმისტრი თოიძე ადგენს ქართულ-სომხურ ასეულს. მოხალისეთა ჩაწერვა სწარმოებს შემდეგი მისამართით: როსტოვი, ბოლშაია მორსკაია № 102. შტ.-როტმ. თოიძე. ბატ. თოიძეს ალბათ არ ასვენებს გენ. ნათიშვილის სახელი, მაგრამ ამ ახლად გამოჩეკილმა როტმისტრმაც უნდა იცოდეს, რომ საქართველო მას არასოდეს აპატიებს მოღალატეობას.

ქრონიკა

პოლკ. გაბბა. იტალიის დელეგაციის უფროსი გაბბა, რომელიც თიბათვის 24-ს სავოის პრინცთან ერთად ბათომში ჩამოვიდა და რომელსაც 25 და 27 თბილისში მოელოდნენ 28-ს კრეისერით პარიზს გაემგზავრება. მკათათვის შუა რიცხვებში ისევ დაბრუნდება.

სავოის პრინცი. თიბათვის 29 ს ჩქარის მატარებლით № 5, საღამოს 8 საათზე ბაქოდან თბილისში ჩამოვიდა სავოის პრინცი. 10 საათზე კი ბათომში გაემგზავრა. იქ დარჩება 2 დღეს და შემდეგ სოხუმში გაემგზავრება.

გენერალ ნათიშვილის მოკვლა. ბათუმიდან მოღალატე გენერალ ნათიშვილის მკვლელობის შესახებ შემდეგს იტყობინებიან: შაბათს, 28 ივნისს, გენერალი თავის ადიუტანტით (ყაზახის ოფიცერი) ქალაქის ბაღში სეირნობდა. გაისმა რამდენჯერმე რევოლვერის ხმა, რამაც დიდი პანიკა გამოიწვია მოსეირნეთა შორის. იქ მყოფმა ინგლისელთა ჯარისკაცებმა მიირბინეს და ნახეს მძიმედ დაჭრილნი მოღალატე გენერალი თავის ადიუტანტით. მკვლელები მიიმალნენ.

ქართულ კლუბში. 30 ივნისს შესდგა ქარ. კლუბის წევრთა კრება, სადაც იმსჯელეს სხ. და სხ. საკითხების შესახებ. გადასწყვიტეს 100,000 კლუბის კოოპერატივის მოსაწყობათ 100,000 კლუბის წევრთა საურთიერთო დამხმარე კასისათვის. მამასახლისთა რიცხვი გაადიდეს 15-მდე წევრთა რიცხვი კი 500 კაცამდე.

საუწყებათა-შორისო დეპარტამენტი. 30 ივნისს იუსტიციის სამინისტროს იურის-კონსულტის თავმჯდომარეობით შესდგა საუწყებათა-შორისო თათბირი, რომელმაც იმსჯელა საუწყებათაშორისო დეპარტამენტის დაარსების შესახებ.

ხოლერის წინააღმდეგ. თბილისში ხოლერის გაჩენის გამო ქალაქის გამგეობას განზრახული აქვს ყველა უბნებში მოაწყოს ლექციები შემდეგ თემაზე „ხოლერა და ბრძოლა მის წინააღმდეგ. ამ საქმის მოსაწყობათ საპიროა გამოცხადნენ კრებაზე 3 მკათათვეს, ხუთშაბათს საღამოს 6 ნახ. ს. სახალხო უნივერსიტეტის შენობაში (დიდი მთავრის ქუჩა № 28) ყველა ამ ჟამად არსებულ სახალხო უნივერსიტეტის განყოფილებათა გამგენი ან მათი მოადგილენი (თითო განყოფილებიდან 3 წარმომადგენელი) აგრეთვე ყველა იმ დაწესებულებათა წარმომადგენელნი სადაც კი ამნაირი ლექციის მოწყობა მოხერხდება და ამ საქმის მოწყობის სურვილი აქვთ.

შემოწირულება. „საქართველოს" რედაქციამ მიიღო მარტვილელის ხელით გამოგზავნილი ფონდისთვის: სპირიდონ მ. მამისაშვილისაგან 1000 მ. არტემ ლოლობერიძისგან 50 მან.

საბავშო წარმოდგენა. ოთხშაბათს, მკათათვის 2-ს ვერის მუშათა კლუბში საზოგადოება „საბავშო თეატრის" დასის მიერ წარმოდგენილი იქნება 1) გამარჯვებული მემკვიდრე 1 მოქ. 2) მოწაფეები 1 მოქ. 3) კონცერტი მონაწილეობენ მხოლოდ ბავშვები. ბილეთების ფასი 3 მ.—1 მ. დასაწყისი საღამოს სრულ 6 საათზე.

ეკონომიური ცხოვრება

სავაჭრო სამრეწველო ბირჟა. ფინანსთა და ვაჭრობა მრეწველობის სამინისტროში მუშავდება სათანადო პროექტი სავაჭრო-სამრეწველო-ბირჟის შესახებ.

დანიშვნა. ფინანსთა დეპარტამენტის დირექტორის თანამდებობის დროებით აღმასრულებლად ი. კანდელაკი დაინიშნა.

საქარ. მევენახეთა კონგრესი კახელ მევენახეთა კოოპერატივი „კახეთი"-ს გამგეობა იწვევს საქართველოს რესპუბლ. მევენახეთა და მეღვინეთა კონგრესს 25 მარიამობისთვისათვის კონგრესი გაგრძელდება 3 დღეს.

დამფუძნებელ კრების კომისიებში

მფრინავთა ჯამაგირების მომატება დამფუძნებელი კრების სამხედრო კომისიამ დაადგინა მფრინავ სპეციალისტებს ჯამაგირები მოუმატონ.

სახელმწიფო გალერეისათვის დამფუძნებელი კრების სამხატვრო კომისიამ შეიძინა მხატვარ ფიროსმაშვილის 3 სურათი (3200 მან.) სახელმწიფო გალერეისათვის.

ქართ. დრამატიული საზოგადოების შესახებ. დამფუძნებელი კრების სამხატვრო კომისიაში იხილავენ საკითხს ქართულ დრამატიულ საზოგადოების სახელმწიფო საფუძვლებზე მოწყობის შესახებ. დრამატ. საზოგ. მიერ წარმოდგენებში გაიმართება სახაზინო თეატრში. დრამატიულ საზოგადოების სათავეში ედგომება 3 კაცისაგან შემდგარი კომისია.

სხვა და სხვა ამბები.

გვამი. 27 ივნისს პოპროვის ქუჩაზე ნახეს ტყვიით მოკლული დალოქ სარიბეკ პოლოსიანის გვამი.

გაძარცვა. 27 ივნისს დღის 1 საათზე ნიკოლაევისა და ტურგენევის ქუჩის ყურეში გაძარცვეს სისხლის სამართ. მილიციის შიკრიკი კ. ანთიძე, რომელსაც ფული და სხვა და სხვა დოკუმენტები წაართვეს.

გმირობ-მოქმედებანი

ჩერქეზოვის ქუჩაზე მცხოვრებ ა, ლილიფალოვმა მილიციაში განაცხადა რომ მისმა ძმამ ლევან არაქელოვმა მოსტაცა ლომბარდში დაგირავებულ ნივთების კვიტანცია და მიიღო ლომბარდიდან 30,000 მან საქონელი.

კრებები

წ. კ. ს. კრება დღეს, ოთხშაბათს, 2 ივლისს, საღამოს 6 საათზე, წ. კ. გ. საზ. ბინაზე დანიშნულია წ. კ. გ საზ. სეირნობის მომწყობი კომისიის კრება.

მწერალთა კავშირის კრება. დღეს საღამოს 7 საათზე მსახიობთა კავშირის ბინაზე დანიშნულია მორიგე კრება ქართველ მწერალთა კავშირის საბჭოსი. განსახილველია მემორანდუმის და სხვა საკითხები.

ქართველ ქალთა საქველმოქმედო საზოგადოების წლიური კრება დანიშნულია ხუთშაბათს 3 თიბათვეს, საღამოს ექვს საათზე. ჰრა-კიროვის სკოლის სადგომში გაბაანთ ქ № 3.

პროვინციის ცხოვრება

ქუთაისი.

ახლო მომავალში საზოგადო საკრებულოს საზაფხულო ბინაზე გაზეთ „ჩვენი ქვეყნის" რედაქციის ფონდის გასაძლიერებლად გაიმართება დიდი სეირნობა საღამო.

— ხრესილში ძმ. ჟორჟოლაძეების სამკურნალო აბანოებმა მუშაობა უკვე განაახლა.

— **მანდიკორის საზოგადოებაში** (ოკრიბა) ამ დღეებში მოხდა მრავალრიცხოვანი კრება რომელმაც აირჩია დელეგატი თბილისში გასაგზავნათ იმის საშუამდგომლოთ, რომ ამ საზოგადოებაში ადგილები არავის ჩამოერთვას.

— 1-ლი ქვეითა დივიზიის შტაბის უფროსი გეგელაშვილი, შინაგან საქმეთა ადმინისტრაციის ინსპექტორის თანაშემწეს გეგელაშვილს აცნობებს, რომ მეთორმეტე რაზმი გარდაქმნილ იქნას დარიელის ხეობის დამცველ რაზმად პოლკოვნიკ სრესელის მეთაურობით, რომელიც იმყოფება დაბა მცხეთაში.

— ს. ნაძვის საავათმყოფოს გარშემო. ერობამ სოფ. ნაძვაში (მანდიკორის საზოგადოება) გახსნა საავათმყოფო. ამ საავათმყოფოს გარშემო დიდი მითქმა-მოთქმა ატყდა რადგანაც ნაძვა არ წარმოადგენს ცენტრს ამ რაიონისას. ეხლა როგორც გვატყობინებენ იქ მომხდარა მრავალრიცხოვანი კრება რომელსაც დაუდგენია, ეს საავათმყოფო გადატანილ იქნეს სოფ. ხორჩანაში.

— ხირო მანტის გადასახლება. ადმინისტრაციისაგან კარგაულებით ქუთაისიდან გააძევეს „გრანდ-ოტელში" მდგარი ხირო მანტი, რომელიც ხალხს ფულებს სტყუებდა. მას აგრეთვე ჩამოართვეს სიმონა ჯლამაძის ჯოხი, რომელიც გადაეცა მუზეუმს.

— ყაჩაღის მოკვლა. 18 თიბათვეს სოფ. წესის სადარაჯოს მილიციონერებს მოჰყავდათ წესიდან ონში დაპატიმრებული ცნობილი ყაჩაღი ამბაკო კობახიძე, რომელმაც მოინდომა გაქცევა, რის შემდეგ იგი მოკლულ იქნა მილიციონერებისაგან.

— 20 ივლისს პატიმარი ვლადიმერ მდივანი ჰქუაზე შეცდა, რომელიც ქუთაისის საგუბერნიო ციხიდან გადაიყვანეს სულით ავათმყოფთა თავშესაფარში.

ვაჭრობა-მრეწველობა

სავაჭრო-სამრეწველო აქციონერულ საზოგადოების „საქართველოს" დამაარსებელთა დადგენილებით ბ. ტ. მარგველაშვილმა დაიარა ყველა თვალსაჩინო სავაჭრო-სამრეწველო პუნქტები საქართველოში. ყველგან ვაჭრები და მწარმოებელნი დიდის ინტერესით შეხვდნენ ამ საზოგადოების დაარსების იდეას და ზოგან ფრიად საყურადღებო აზრები იქმნა წარმოთქმული თვით ვაჭრების მიერ, რომელნიც აქციონერულ საზოგადოებაში შეკავშირებას, ერთად ერთ საუკეთესო საშუალებას თვლიდენ ეხლანდელ აუტანელ სიძვირეს და სხ. მძიმე მდგომარეობიდან გამოსასვლელათ. ბ. ტ. მარგველაშვილს თან ახლდა მოგზაურობისას დამაარსებელთაგან დანიშნული ვაჭრები: ნიკ. მ. ჯანელიძე, მიტრ. რუხაძე და რომან. ქ. მახარაძე. ყველგან დაარსდა ადგილობრივ საორგანიზაციო კომიტეტები, რომელნიც ხელმძღვანელობას გასწევენ აქციებზე ხელის-მოწერისათვის და იმუშავებენ ადგილობრივ მწარმოებელთა ფართო მასაში. კომიტეტები მუშაობენ შემდეგ პროვინციებში: გორში, ყვირილაში, ქუთაისში, ხონში, სამტრედიაში, სენაკში, ბათომში, ფოთში და სხ. საორგანიზაციო კომიტეტებში შედიან ცნობილი ადგილობრივი მწარმოებელნი და ბანკირები. ბ. ტ. მარგველაშვილი ეხლა ჩამოვიდა თბილისში, სადაც ის ერთ კვირაში შეუდგება აქციებზე ხელის-მოწერის გამართვას.

თუ შეგვიძლია დავეყრდნოთ ვაჭრების იმ აფრთოვანებას, რომელსაც ადგილი ჰქონდა ყველგან, სადაც კი მათ აქც. საზ. „საქართველოს" იდეას და საქმეს აცნობდნენ, უნდა ვიმედოვნოთ, რომ სულ მოკლე ხანში საქართველოს ეკონომიკაში შეიქმნება ძლიერი მწარმოებელ-კომერციული ძალა ევროპიულად აქციონერულ ნიადაგზე მოწყობილი.

1000 მანეთიან „კერენკები" 2300 მანეთზე მეტათ არ გაიდიენ. 250 მანეთიანებს 70 პროცენტათ, გაიდა, ხოლო 20 და 40 მანეთიანები იყიდებოდენ 18 პროცენტით მეტათ. საზღვარ გარეთ ვალუტას გაიაფებულია მოთხოვნილების შემცირების გამო. ერთი გირვანქა სტერლინგის ნომინალი ფასი დაახლოვებით 350 მანეთს ვერ ასცილდა, და ფრანგული ერთი ფრანკი—18 მანეთი (ჩეკები).

ძალიან დაეცენ ოსმალეთის ლირები ოქრო ლირა იყიდებოდა 440 მანეთად. ხოლო ქაღალდის 95 მანეთათ.

პროცენტის მომტანი ფასიანი ქაღალდების ფასები, პირიქით, აიწიეს ფასში: 4 პროცენტიანი რენტას აძლევდენ 165 170 მანეთს, დანარჩენილები უცვლელები რჩებიან.

ეკლესიის გარშემო.

საყურადღებო განჩინება.

მისმა უწმინდესობამ, საქართველოს კათალიკოზ პატრიარქმა ლეონიდმა თბილისში მყოფ ერთ მღვდლის თხოვნაზე-რომ მას ნებართვა მიეცეს ანაფორის გახდისა საერო სამსახურში შესვლისთვის მღვდლის ხარისხის შენახვით, განაჩენი შემდეგი.

სარწმუნოების ცხადი და ურცხვენელი აღიარება წინაშე კაცთა პირველი მოვალეობაა ყოველი მორწმუნე მოქალაქისა და სამღვდელო პირისა ხომ განსაკუთრებით. ამიტომ მღვდლის მხრივ ანაფორის გახდა, ე. ი. დამალვა კაცთა წინაშე იმისი, რომ იგი მსახურია წმინდა ტრაპეზისა, რომ ამით შეურაცხყოფს ალაგის, სხვა რომ არა ვთქვათ, მღვდლისა ზნეობრივი სილაჩრის ნიშანია ...

არ მჯერა და ვერც დავიჯერებ, რომ დღეს ჩვენში არსებობდეს იმდენად უსუსური, გონება დახშული, ველური გრძნობებითა და საზიზღარი ფანატიზმით შეპყრობილი უწყება, რომ მისი წარმომადგენლები ალაგის მისაღებად უწყებაში ლევდლებისაგან მოითხოვდნენ წვერ-ულვაშ-თმების გახუვას და ანაფორის გახდას ნაცვლად ცოდნისა, გამოცდილებისა, განათლებისა, შრომის მოყვარეობისა და პატიოსნობისა. ეს რომ ასე იყოს, სათაკილოდ ჩავთვლიდი ჩვენი რესპუბლიკის წევრობა ქვეშევრდომობას, რითაც დღეს სამართლიანად გამოყობდა ქვეშ მალლობ ვთხოვე ბ. ნ. ნ. ჟორდანიას მოეხდინა განკარგულება, რომ საერო უწყებაში ალაგის მთხოვნელი მღვდელი გაენთავისუფლებინა ზემოაღნიშნული მოთხოვნილებისაგან, მაგრამ გაკვირვებულმა მინისტრმა მკითხა ნუთუ თქვენ გჯერათ, რომ ჩვენი მთავრობა მაგვარ რამეს მოსთხოვდა მღვდლებს, არა, ეგ რაღაც გაუგებრობაზე აგებული ხმები შეგსმენიათ, თორემ ჩვენ მაგისი მსგავსი განკარგულება აზრადაც არ მოგვსვლიაო.

თხოვნას ვერ დავაკმაყოფილებ, როგორც საძღვდელოების სახელის დაცვის გულისათვის მორწმუნეთა თვალში, ისე ქართული რესპუბლიკისადმი პატივის ცემის გამო, მით უფრო, რომ ასეთი თხოვნით, როგორც მღვდელმთავრისათვის, რამდენადაც მახსოვს, ჩემთვის ჯერ-ჯერობით არავის მოუმართავს და ასეთი ნებართვა არც არავის აქვს ჩემგან მიღებული.

თბილისის ბირჟაზედ.

გუშინ ბირჟაზე უცხოეთის ფულის წინადადება მოთხოვნილებაზე გაცილებით მეტი იყო, რამაც ფასების საგრძნობელი დაწევა გამოიწვია 100 მანეთიანი „ნიკოლოზის ფული" იყიდებოდა 450 მანეთათ, 500 მანეთიანები—2100 მანეთათ, პატარა კუპურები 250 პროცენტით მეტათ.

აზერბაიჯანი

საქართველო აზერბაიჯანის ხელშეკრულების დამტკიცება

პარლამენტის კრებაზე თიბათვის 27 გაარჩიეს საქართველო-აზერბაიჯანის სამხედრო ხელშეკრულება და ერთხმად დაამტკიცეს. საქართველოს წარმომადგენლებს ოვაციები გაუმართეს.

გაზეთის დახურვა.

ბაქოს „გრადონაჩალნიკის" ბრძანებით თიბათვის 27 გაზ. „ნაშე ვრემია"-ს რედაქცია და კონტორა, გენ. გუბ. სულთანოვის საწინააღმდეგო წერილის დაბეჭდვისათვის აზერბაიჯანის პარლამენტის სომეხთა ფრაქციასთან მოლაპარაკების შემდეგ „გრადონაჩალნიკი" დაეთანხმა გაზეთის განახლებაზე, მაგრამ იმ პირობით, რომ გაზეთს დაედება ჯარიმა.

ბანკეტი საქართველოს წარმომადგენელთა პატივსაცემად.

თიბათვის 27 ს საკრებულოს საზაფხულო დარბაზში გაიმართა სადილი აზერბაიჯანის მთავრობის მიერ საქართველოს მთავრობის წევრის ნ. ხომერიკის პატივსაცემად. მიწვეულნი იყვნენ აგრეთვე საქართველოს დიპლომატიური წარმომადგენელი ნ. ქარცივაძე მისი მოადგილე ალშიბაია, საქართველოს რკ. გზათა წარმომადგენელი ვ. ჩიჩიბაია. ქართულ ეროვნულ საბჭოს წარმომადგენელი ს. კეტაშვილი, კ. ოთხანიშვილი და საქართველოს დიპლომატიურ წარმომადგენლობის უწყებაში მყოფი მოხელენი სადილს დაესწრო მთელი შემადგენლობით მთავრობას და მაჰმადიანთა ყველა ფრაქციის წარმომადგენელნი იყო სიტყვები. ამ დღეს პარლამენტში დამტკიცებულ აზერბაიჯან-საქართველოს ხელშეკრულების შესახებ. ყველა სიტყვაში აღნიშნავდნენ რომ ხელშეკრულებას თავდაცვითი ხასიათი აქვს და სინანულს გამოსთქვამდნენ სომხეთზე რომელმაც საჭიროდ არ ჰსცნო ჩვენს კავშირში შემოსვლა.

ფოსტის ახალი მარკები.

ფოსტა-ტელეგრაფის სამინისტრომ გამოსცა ახალი სახის მარკები. მარკებში მოხატულია აღმოსავლეთური ორნამენტები და შიგ დახატულია სხვა და სხვა სურათები. მაგალითად: ჯარისკაცი აზერბაიჯანის დროშით ხელში, გლეხი ცელით ხელში, სურახანა და ციხე. ჯერ ჯერობით გამოცემულია 10 კ. 20. 40 და 50 კაპეიკიანი მარკები გარდა სფოსტოსი გამოცემულია ღირბის მარკებიც 1. 2. 3. 5. 10 და 25 მანეთიანი ღირებულებისა.

სომხეთში

სომხეთის პასუხი აზერბაიჯანის ნოტაზე.

ამას წინად, ჩვენს გაზეთში მოთავსებული გვქონდა აზერბაიჯანის სომხეთისადმი, რაშიაც წინადადებას აძლევდნენ ყარაბაღის ამბების გამოსარკვევად ცალკე საპარლამენტო კომისიის შედგენის შესახებ. ამ ნოტაზე სომხეთის საგარეო საქმეთა მინისტრმა შემდეგი საპასუხო დეპეშა გაუგზავნა: „სომხეთის მთავრობა, რომელიც თავიდან საჭიროდ სთვლიდა სომხეთსა და აზერბაიჯანის შორის მჭიდრო მეგობრულ კავშირის შეკვრას, რაც ორივე სახელმწიფოსათვის მეტად და მეტად სასურველია, გიცხადებთ, რომ აზერბაიჯანის წინადადებას იღებს და თვითაც მოითხოვს აზერბაიჯანისა და სომხეთის შერეულ საპარლამენტო კომისიის (ორ-ორი კაცი თითო რესპუბლიკიდან) დანიშვნისა, რაშიაც მონაწილეობას მიიღებენ მოკავშირეთა წარმომადგენელნიც".

გადაუხდელი ჯამაგირი.

დასავლეთ სომხეთის მოსახლეობა სთხოვს სომხეთის მთავრობას, რომ გადაუხდელი ჯამაგირი ადგილობრივ კომისარიატების მსახურთა და ჯარისკაცთა გადახდილ იქმნას. ეს თანხა 3 მილიონ მანეთს აღწევს.

პარლამენტის არჩევნები

თიბათვის 28-მდე დათვლილ 150.723 ხმაში დაშნაკელებმა მიიღეს 131.755 სახალხო პარტიამ—758, ესერებმა—6413, ქურთებმა—1325. აისორებმა—174, გლეხთა უპარტიო ჯგუფმა 1888. მაჰმადიანებმა—8410.

კონსტანტინოპოლში წასვლის უფ[illegible]

კონსტანტინოპოლში წასვლის [illegible]ველებს ინგლისელების მისიისგა[illegible] ლევათ ნებართვა, მაგრამ იმ პი[illegible]ით კი რომ წასული უკანვე [illegible] რუნდეს.

კოოპერატივთა ყრილობა

თიბათვის 28-ს გახსნილი კო[illegible]ტივთა ყრილობა დღეს დაიხურ[illegible].

დეპეშათა სააგენტოს მიკერძოებული ცნობები

სომხეთის დეპეშათა სააგენტო [illegible] ჯელ მიკერძოებულ ცნობებს აწვდის სხვა სახელმწიფოებს, ასე იყო მაგალითად ყარაბაღის ამბების და პარლამენტის არჩევნების დროს. ეს ამბავი შეუმჩნევიათ თვით სომხებსაც გაზ. „ჟოღოვურდი" ამის გამო სწერს, რომ დეპეშათა სააგენტო სულ ტენდენციურ ცნობებს იძლევაო.

პოღოს ნუბარფაშის დეპეშა

თიბათვის 18 ს თბილისში მოვიდა პოღოს ნუბარფაშის შემდეგი დეპეშა „გავიგე რომ ჩქარა სომხეთის რესპუბლიკის მთავრობა შეიცვლება ამისათვის გაცხადებთ რომ ოსმალო სომეხ ლტოლვილთა და სხვათა მონაწილეობა ჯერ ადრეა. საერთო არჩევნები იმ მომენტამდე უნდა უცადოთ სანამ შესაძლო არ იქნება საერთო, გაერთიანებულ სომხეთის არჩევნების მოწყობა; დაწვრილებით წერილში. გთხოვთ ეს დეპეშა აცნობოთ სომეხ ლტოლვილებს კავკასიაში".

უცხოეთის ამბები

ჟურნალ-გაზეთებიდან.

იაპონიის საწინააღმდეგო მოძრაობა ჩინეთში

შანხაიში დაიწყო იაპონიის საწინააღმდეგო მოძრაობა. როგორც არკვევა იაპონია ჩქარა ჩაერევა მოძრაობის ჩასაქრობად

გამარჯვების სისხი.

ლონდონში დიდის სიხარულით აწყობენ ხელს გამარჯვების სესხზე. ხელის მომწერთ პირდებიან რომ ყოველ წელს მისცემენ ბონებს სახით დივიდენდს. ეს პირველი მოვლენაა ინგლისური სესხების ისტორიაში.

უწესოება ბუდაპეშტში.

იტყობინებიან რომ ბუდაპეშტში შემდეგნაირი ამბოხებას ჰქონდა ადგილი. ოფიცრების ჯგუფმა დაიჭირა მონიტორი და დაუწყო სროლა გემს, რომელზედაც საბჭოები იმყოფებოდა. ბავშვები, ქალები და მოქალაქენი მრავლად არის დახოცილი.

ლენქრანში.

როგორც [illegible] ლენქრანში [illegible]

[illegible]

ხარკოვის აღება.

[illegible] ცნობა რომ თიბათვის 24-ს მოხალისეებმა ქ. ხარკოვი აიღეს. ხარკოვს იცავდნენ მეზღვაურნი და იუნკრები... როგორც ამბობენ ქალაქი მხოლოდ მას შემდეგ აიღიათ როდესაც გენ. შკუროს ცხენოსანი პოლკები მტერს ზურგში მოექცა.

დეპეშები

(საქ. დეპეშ. სააგენტო)

მკათათვის 1-ს

გერმანული პრესა.

გენ. ჰოფმანის დათხოვა

სამსახურიდან დაითხოვეს გენ. ჰოფმანი, რომელმაც ზავის საკითხში მთავრობას მხარი არ დაუჭირა და განაცხადა, რომ ის საკუთარ ძალებით და პასუხისმგებლობით აღმოსავლეთის პროვინციების დაცვას აპირებს. ბერლინში გაავრცელეს მრავალი პამფლეტი, რომელშიაც ნათქვამია, რომ ჰოფმანი გერმანიის მიწაწყალს თვითეულ ნაჭერს დაიცავს პოლონელებისაგან. ამნაირად ჰოფმანი მთავრობის წინა აღმდეგ მოქმედებს. უკვე ოფიციალურად იყო გამოცხადებული, რომ გერმანიის მთავრობა მუდამ ეცდება, რომ საზავო ხელშეკრულების პირობათა განხორციელებას საფრთხე არ მოელოდეს უპასუხისმგებლო ელემენტების მხრით.

მუშათა საბჭოს ბინის გაჩხრეკა

ხუთშაბათს ნაშუადღევისას ცხენოსანთა გვარდიის ნაწილებმა გაჩხრიკეს ბერლინის მუშ. და ჯარ. დეპ. საბჭოს აღმ. კომიტეტის ბინა. კომიტეტის 9 წევრი დააპატიმრეს და სამხედრო სამინისტროში მიიყვანეს. გამოირკვა რომ ისინი მეუმრავლესე სოციალისტები იყვნენ და გაანთავისუფლეს. დაპატიმრების მიზეზი ის იყო, რომ აღმ. კომ. წევრები წინა ღამეს ტელეფონით დაელაპარაკნენ ჰამბურგის მუშ. დეპ. საბჭოს წევრს ჰამბურგში საბჭოთა მთავრობის გამოცხადების შესახებ. ცნობები იყო, რომ ჰამბურგში ამისთვის ყველაფერი მზად იყო და ეს უნდა მომხდარიყო პარასკევს ან ხუთშაბათს. ბერლინიდან უპასუხნიათ, რომ მზადება იქაც დამთავრებულა. აღმ. კომიტეტის დაპატიმრების და ბინის გაჩხრეკის მიზანი იყო, იმის ვინაობის გამორკვევა, ვინც ჰამბურგს ტელეფონით დაელაპარაკა. ამბობენ, რომ ეს პიროვნება აღმ. კომიტეტის წევრი არა ყოფილა.

არეულობა ჰამბურგში.

„ბერლინერ ტაგებლატ“-ს გამბურგიდან შემდეგს აუწყებენ: მთავრობის ჯარის მიერ ქალაქის ოკუპაცია მალე შესწყდა. ბრბოს ხელში ჩაიგდო ამუნიციის საწყობი და დიდი ძალი ჯარი აიძულა გამოქცეულიყო. ბრბო აპირებდა ჯარისთვის იარაღი აეყარა და ამუნიცია წყალში გადაეყარა, მაგრამ ჯარის უმეტესობა ვინდბეკში დაბრუნდა. სენ ფოშის სახალხო გვარდიამ ხელში ჩაიგდო დიდი მალიარა ლი და ამუნიცია. ცარცვა გლეჯა გრძელდება.

პოლონელების ძალმომრეობა.

პოლონელები განაგრძობენ დროებით ზავის დარღვევას. ივნისის 24-ს შემოვეიტეს ველჰელმს-ბრიუკეს სამხრეთით, მეორე ღამეს იერიში განიმეორეს კენპეს ბირკენშოფის რკინის გზას და აგრეთვე ბერჩენის სამხრეთით სიმაგრეს ზარბაზნები დაუშინეს, ნეიტრალურ ზონაში ფილეინის სამხრეთით შნეიდე-მიულხენში პოლონელთა რაზმმა იარაღი აჰყარა გერმანელთა სახალხო გვარდიას. უშის სამხრეთით პოლონელთა 2 იერიში მოიგერიეთ. მეტიცის ფრონტზე რამდენიმე ადგილას პოლონ-მეზვერავეებმა აქტიური მოქმედება დაიწყეს.

გერმანიის დელეგაციის ჩასვლა სენ-კრინში.

გერმანიის საზავო დელეგაცია საგარეო მინისტრი გერმან-მიულერი, ახალშენების მინისტრი ბელლი და რამდენიმე ასისტენტი — ხუთშაბათს სენ-კრი-ში მივიდა, დელეგაციას დახვდა ელჩი ფონ-განიელი და პოლკ. ანრი. დელეგაცია ოტელ-დე-რეზერვუარში მიიყვანეს.

პროტესტი საზავო დელეგაციის წევრის დაპატიმრების გამო.

ივნისის 27 ს ელჩმა ვანიელმა საზავო კონფერენციის თავმჯდომარეს შემდეგი ნოტა გაუგზავნა: „გერმანიის დელეგაციის წევრის დაპატიმრების შესახებ გუშინ ჩემ მიერ გამოგზავნილ ნოტისა დასამატებლად გაუწყებთ შემდეგს: სამხედრო სასამართლოს სტატს-სეკრეტარის ივნისის წერილში, რომელიც ივნისის 2„-ს თქვენ აღმატებულებას გამოეგზავნა აგნასი ამტკიცებს, რომ ჟურნალისტის განთავისუფლება არ შეიძლება. შემდეგ ნათქვამია, რომ საგარეო საქმეთა მინისტრი იმავე აზრისაა და ბრალდებულის წინააღმდეგ კანონიერ ზომებს მიჰმართავენ. მთავარმა სახელმწიფო იურისტმა გამოძიების დროს სთქვა, რომ ექსტერიტორიალური უპირატესობით სარგებლობდა მხოლოდ 6 რწმუნებული და შიკრიკი. დელეგაციას მოუვიდა კერძო ცნობები, რომ აპირებენ სამართალში მისცენ პრესის სხვა წარმომადგენელნიც. ამასთანავე ვაცხადებ, რომ ყველა ისინი, ვინც 6 რწმუნებულს თან ახლავს და ჩემ ამალას შეადგენენ, წევრნი არიან გერმანიის საზავო დელეგაციისა, რომელიც მოკავშირეებმა მოიწვიეს ვერსალში მას შემდეგ, რაც დელეგაციის წევრთა გვარები წარედგინათ მოკავშირეებს. საყოველთაოდ ცნობილ კანონის თანახმად ექსტერიტორიალური უფლება დელეგაციის ყველა წევრზე ვრცელდება. ერთხელ კიდევ ვაცხადებ პროტესტს შეიერმახის დაპატიმრების გამო და გთხოვთ დაუყოვნებლივ გამოაცხადოთ, რომ გერმანიის დელეგაციის ყველა წევრი სარგებლობს ექსტერიტორიალურ უფლებით.

ინგლისური პრესა.

საზავო კონფერენცია

გერმანელ დელეგატთა ჩამოსვლა

დილით ადრე ინგლისური მატარებლით, რომელზედაც ბელგიელი ჯარის კაცები მუშაობდენ, ვერსალში ჩამოვიდა გერმანიის 2 დელეგატი: მიულერი და ბელლი, რომელთაც დავალებული ჰქონდათ ზავის ხელის მოწერა. ზავი შეკრულია. ეს დიდი აქტი ვერსალის სარკებიან სასახლეში მოხდა. პარიზში და ლონდონში დიდი აღფრთოვანებაა. ლონდონის ყველა საზენიტო ზარბაზნები ისროდენ. პროჟექტორების სხივები ყველგან ბრწყინავდა.

საფრანგეთის ეკონომიური მისიის თავმჯდომარე სტამბოლში, მორის გარტი ამბობს, რომ საფრანგეთში დაბრუნების შემდეგ მისია ეროთმანეთს შეუთანხმებს საფრანგეთის სტამბოლის, სმირნის, ბეირუტის და ქაირის ცალკე ეკონომიურ ორგანიზაციების ინტერესებს ცენტრი კი პარიზში იქნება,

დიდი ცეცხლი სტამბოლში.

ილდიზ-კიოსკში (სტამბოლში) მომხდარ ცეცხლის მიზეზის გამოსარკვევად დანიშნულმა კომისიამ მუშაობა დაამთავრა, დამტკიცებული არაა, რომ სასახლისთვის ცეცხლი ვისმეს წაეკიდებიოს

ბანკეტი ვილსონის პატივსაცემად.

პრეზიდენტ ვილსონის პატივსაცემად საფრანგეთის პრეზიდენტმა ელისეს სასახლეში გამართა დიდი ბანკეტი, რომელზედაც თითონ პუანკარემ სიტყვა წარმოსთქვა.

არეულობა ბუდაპეშტში.

ნაუენი, ივნის 20. ბუდაპეშტში სრული წესრიგი აღადგინეს აჯანყების ხელმძღვანელნი აღმოჩნდნენ აფიცრები.

მოსკოვი. (გაგრძელება) მათ მკაცრი ტერორი მოაწყეს. დუნაის ფლოტილიის ნაწილი, რომელიც სროლაში მონაწილეობას იღებდა, საბჭოთა ჯარის მხარეზე თავის ნებით გადმოვიდა. ერთ ხელმძღვანელთაგანს და 3 ყოფილ ოფიცერს თვით დემონსტრანტებმა სიკვდილით დასჯა გადაუწყვიტეს. გადაწყვეტილება სისრულში მოიყვანეს. შეთქმულების დანარჩენი მონაწილენი რევოლ. კომიტეტს გადასცეს—სულ 48 კაცი.

ალბანეთის წარმომადგენელთა განცხადება.

ლიონი, ივნისის 30. ალბანეთის წარმომადგენლებმა ვილსონს შემდეგის განცხადებით მიჰმართეს: ხელის-მოწერის შემდეგ ალბანელებს იმედი აქვთ, რომ ალბანიის ერის არსებობა უზრუნველყოფილი იქნება და სრული დამოუკიდებლობა დამტკიცებული და ალბანიის ის ოლქები, რომლებიც ჩამოაცილეს, დაუბრუნდება მას.

ინგლისის მუშათა კონფერენცია და გერმანია.

ნაუენი. ივნისის 29. ინგლისის მუშათა კონფერენციამ რამზეი მაკდონალდის წინადადებით, მიიღო რეზოლუცია გერმანიის ხალხთა ლიგაში დაუყოვნებლივ მიღების და საზავო ხელშეკრულების პირობების ხელახლა გადასინჯვის შესახებ. კონფერენცია მთელი ქვეყნის მუშებს მოუწოდებს ამ მიზნით იქადაგონ

პარტიის მესამე კონფერენცია

გაიხსნება 21 მკათათვეს, დაიხურება 7-ს.

სხდომები სწარმოებს დილა-საღამოობით. დილით—10-ან 2 საათამდე, საღამოთი—5-ან—9 საათამდე

მუშაობის პროგრამა

პირველი დღე 5 მკათათვე

დილის სხდომა. სხდომას გახსნის მთავარი კომიტეტის თავმჯდომარე. მდივნობს—მთავარი კომიტეტის მდივანი.

კონფერენცია ირჩევს თვის პრეზიდიუმს: თავმჯდომარეს და მის ამხანაგებს, მდივანს და მის ამხანაგებს.

კრება ირჩევს სამანდატო კომისიას, რომელსაც ევალება საღამოს სხდომის დაწყებამდე მანდატების შემოწმება.

კრება ირჩევს სარეგლამენტო კომისიას, რომელსაც ევალება მთავარი კომიტეტის მიერ წარმოდგენილი საკონფერენციო რეგლამენტის განხილვა და თავის შენიშვნებით მისი წარმოდგენა საღამოს სხდომისათვის. კომისიების არჩევით დილის სხდომა დაიხურება. შემდეგი ინიშნება საღამოს.

საღამოს სხდომა სხდომას ხსნის კონფერენციის თავმჯდომარე ან მისი ერთ-ერთი ამხანაგი. მდივნობენ არჩეული მდივნები. კონფერენციას მოხსენდება:

1. მთავარი კომიტეტის განვლილი წლის მოქმედების ანგარიში. მომხსენებელია **ით. მაჟავარიანი.**
2. პარტიული მუშაობა ადგილობრივ. მომხსენებლებია ჩამოსული დელეგატები
3. პარტიული მდგომარეობა. მომხსენებელია **რ. ინგილო.**

მეორე დღე 6 მკათათვე

დილის სხდომა. კონფერენციას მოხსენდება:

1. საპარლამენტო ფრაქციის მუშაობის ანგარიში. მომხსენებელია **გ გვაზავა**
2. პარტიის პროგრამის გადასინჯვა: ა) პოლიტიკური ნაწილი. მომხსენებელია **გ. გვაზავა.**

ბ. ჩვენი საფინანსო და სამრეწველო პოლიტიკა—მომხსენებლებია **ნ. ნიკოლაძე** და **იასონ ლორთქიფანიძე.**

3. საქართველოს ეკონომიური პერსპექტივები. მომხსენებელია **ს. დანელია.**

საღამოს სხდომა. 1. პარტიის პროგრამის გადასინჯვა: გ) აგრარული პოლიტიკა. მომხსენებელია **ა. ასათიანი.** დ) მუშათა საკითხი. მომხსენებელია **ა. ასათიანი.**

2. საქართველოს ტერიტორია. მომხსენებელია **ექ. თაყაიშვილი.**

მესამე დღე 7 მკათათვე

დილის სხდომა. 1. საქართველოს პოლიტიკური სახე. ჩვენი დოქტრინა და სინამდვილე. მომხსენებელია **ხპ კედია.**

2. საქართველოს საერთაშორისო მდგომარეობა. მომხსენებელია **პ. სურგულაძე.**

3. თვითმართველობები. მომხსენებელია **პ. გოთუა.**

საღამოს სხდომა. 1. საქართველოს მხედრობა. მ. პეტრე სურგულაძე.

2. წესდება და საორგანიზაციო მუშაობა. მომხსენებელია **ს. დანელია.**

3. კომიტეტის არჩევა.

ყოველი მოხსენების შემდეგ გაიმართება კამათი მიიღება რეზოლუცია.

დელეგატები აირჩევიან ხუთას წევრზე თითო.

ორგანიზაცია, რომელსაც ხუთასზე ნაკლები წევრი ჰყავს, გზავნის ერთ დელეგატს.

დელეგატს უნდა ჰქონდეს სათანადოთ შედგენილი მანდატი,

დელეგატის მთელ ხარჯს კისრულობს გამომგზავნი ორგანიზაცია.

მთავარი კომიტეტი.

გერმანული პრესა საზავო ხელშეკრულებაზე.

ნაუენი. ივნისის 29. „ასოსიატედ-პრეს-“ის წარმომადგენელს გერდენსონმა განაცხადა: „მე მწამს, რომ ეხლა როდესაც გერმანიამ ზავს ხელი მოაწერა, შეკავშირებული პროლეტარიატი გადასინჯავს ხელშეკრულების იმ ნაწილებს, რომლებიც დროებითი ზავის პირობებს ეწინააღმდეგება ამავე აზრის არის „დეილი გერალდი“-ც. „ფორვერტს“-ი სწერს: მთელმა გერმანიამ იცის, რომ ხელმოწერილს ზავს იმ სახით დარჩენა არ შეუძლია. გერმანია სისხლის ანაზღაურებაზე არ ოცნებობს, მაგრამ მომავლისთვის სიმართლისთვის გასამარჯვებლად სულიერად მუდამ იბრძოლებს. „ბერლინერ ტაგებლატში“ ცნობილი პაციფისტი გრაფი მონტეჟელასი სწერს: გერმანიამ ყოველგვარი პატიოსანი გზით უნდა დაარწმუნოს მტერი იმ უსამართლობაში, რომელიც გერმანიის მიმართ ჩაიდინეს მან ხელშეკრულების ხელ-ახლად გადასინჯვას უნდა მიაღწიოს. გაზეთი მოითხოვს, რომ ბერლინმა და ვენამ ომის დაწყების ყველა საბუთები გამოაქვეყნოს.

ცენტრის პარტიის ორგანო სწერს: „დღეიდან მთელ გერმანიის პრესამ, პატარა პროვინციელ გაზეთებმაც კი, ყოველ დღე უნდა გაიმეორონ: „საზავო ხელშეკრულება გადასინჯულ უნდა იქნეს. ჩვენ პროტესტს ვაცხადებთ ხელშეკრულების გამო, ჩვენი შურის ძიება ძმობა იქნება, სამაგიეროს გადახდა—სიყვარული, რომელიც სიძულვილის ღიმილი და იმედი ჩვენი თავისა და ჩვენი შვილებისა.

ივნისის 30.

ფრანგული პრესა

ზავზე ხელის მოწერის დღე ვერსალში და პარიზში.

შაბათს ნაშუადღევის 3 საათზე ვერსალის სასახლის სარკიან დარბაზში საზავო ხელშეკრულებას ხელი მოაწერეს მოკავშირე სახელმწიფოებმა და გერმანიან. გერმანიის რწმუნებულნი მინისტრი მიულერი და ბელლი პარასკევს ღამე ჩამოვიდნენ, შაბათს დილით რწმუნებულების დრამატების გასინჯვის შემდეგ, რაკი ლაპარაკიც კი მეტი იყო 400 გვერდიან ხელშეკრულების ტექსტის წაკითხვაზე, კლემანსომ კონფერენციის სახელით მათ მიმართა წერილით, რომელშიაც აღნიშნა, რომ ხელის მოსაწერად წარმოდგენილი ტექსტი იგივეა, რაც წინად აუწყა მათ. საფრანგეთის დელეგატთა შორის სხდომაზე მარშალ ფოშიც იყო. მოწვეულთაგან ხელის მოწერას დაესწრნენ სხვათა შორის ორივე პალატის წარმომადგენელნი, ომის დროის ოთხივე კაბინეტის თავმჯდომარენი: ვივიანი, ბრიანი, რიბო და პენლევე, ელზას-ლორენის საქმეთა რწმუნებული მილიერანი და სხვა.

შაბათს საღამოთი პარიზი გამარჯვებას დღესასწაულობდა. მთავარ ქუჩებზე ანთებულ ჩირაღდნებით პროცესიებმა გაიარა.

გამარჯვების დღესასწაული.

შაბათს, ნაშუადღევისას დეპუტატთა პალატამ დაადგინა 4,300,000 ფრანკი გადაიდოს ივლისის 14 გამარჯვების დღესასწაულის მოსაწყობად დღესასწაულის პროგრამაში შედის ბრძოლის ველზე წასასვლელ ტანისამოსში გამოწყობილ ჯარის პარადი. ჯარს წინ გაუძღვება საფრანგეთის 3 მარშალი ფოში, ჟოფრი და პეტენი; ჯარი გაივლის ევენიუ-დე-ლა-გრანდ არმე ელისეს ველს, თანახმობის მოედანს, პალე როიალს, დიდ ბულვარებს, ადენიუ დე-ლა-ოპერას, რივოლის ქუჩას და შემდეგ უკან დაბრუნდება.

საზავო ხელშეკრულების შემსწავლელი კომისია.

პარასკევ პალატამ აირჩია კომისია, რომელმაც საზავო ხელშეკრულება უნდა შეისწავლოს. კომისიაში აირჩიეს სხვა და სხვა პოლიტიკურ პარტიის კანდიდატები, მათ შორის ცხრა სოციალისტიც, გარდა 2 უკიდურესი სოციალისტისა. ორშაბათს მოხდება დამატებითი არჩევნები კომისიის დანარჩენი წევრებისა; კომისიაში 60 კაცი უნდა იყოს.

ხელის მოწერის ცერემონიალი.

„ტან“ დაწვრილებით აღწერს, თუ როგორ მოხდა ხელის მოწერა. ვერსალის სასახლე არ იყო მორთული. გერმანელების რწმუნებულები დრამატების გასინჯვის შემდეგ 2 ს. 45 წ. კლემანსომ დაიკავა თავმჯდომარის სავარძელი, უმთავრეს მაგიდის შუაგულთან. ვილსონი რამდენიმე წამის შემდეგ შემოვიდა, მას თავშეკავებულად მიესალმნენ. მან ხელი ჩამოართვა კლემანსოს და მთავარ რწმუნებულებს და თავმჯდომარის მარჯვნივ დაჯდა 3. ს. 10 წ. გერმანიის დელეგატები, 5 კაცი სარკიან დარბაზში შემოიყვანეს. მათ შემოსვლისას სამარისებური სიჩუმე იყო. გერმანელებმა მაგიდის ერთ ერთ ვიწრო ბოლოში დაიკავეს მათთვის წინასწარ მომზადებული ადგილები იაპონიის წარმომადგენელთა გვერდით.

მკითხველთან საუბარი

(ჰიგიენური საუბარი)

(დასასრული)

ჩვენ ისე ნაკლებათ ვიყენებთ აზრთა მიმდევრობის და მემკვიდრეობის პოტენციალურ ძალას, რომ ბევრს თანამედროვეს, ვითომდა განათლებულს ადამიანს, არ შეუფასებია ის, რაც საუკეთესო ადამიანებმა ორი ან სამი ათასი წლის წინად, საქვეყნოთ გამოაცხადეს. ეს გარემოება უფრო გვავალებს ჩვენ, რომ ახალგაზრდობის ტვინს პატარაობიდან მოვეკიდოთ დიდის გაფრთხილებით და ძოწიწებით. თუ დიდებული ფრანცუზების მეცნიერი ლავუაზიე გვასწავლიდა ჩვენ, რომ ბუნებაში არც ერთი ნივთიერების ატომი არ წარმოიშობება ახლად და არც მოისპობა, არც ბიოლოგიაში, რომელმაც მემკვიდრეობის კანონი თვისი საკუთრებათ გაიხადა, არა იკარგება რა, ჩვენ ჩვენი მამების მარტო ფულის და ქონების მემკვიდრეები კი არა ვართ, მათი სულიერი ავლა დიდების მემკვიდრენიც ვართ. მაგრამ აღსანიშნავია რომ სულიერი მემკვიდრეობის მიღება ჩვენში ძველებიდან სწარმოებს რაღაც საოცნოვო სახით, ჩვენის მხრით ჯერ გაუკვებრად, ხანდისხან მთელი რიგი შთამომავლობისა გამოიტოვება, ხანდისხან რამოდენიმე შვილში ერთი მეტად დაჯილდოვებული ხდება რომელიმე ნიჭით ან თვისებით, სხვები კი არა. ანდა იშვიათად ვისმეს იმისთანა თვისება მიეცემა ხოლმე, რომელიც იყო საკუთრება მეტად ჩვენგან დაშორებული წინაპრისა. ამ გვარი თავისებური განხორციელება მემკვიდრეობისა უნდა შეძლებისა და გვარად სწარმოებდეს ჩვენ და სასარ-

ტრფობა წამებული

(ისტორიული რომანი)

ქმარზედ რომ ჯავრი მოსდიოდა შეურაცყოფილ მეუღლეს, გული უფრო უბოროტდებოდა სახლთხუცესზედ, რომელმაც, ეჭვი არ იყო, იცოდა ამ ფარულ ცოდვის მიმდინარეობა და ხელს აწვდიდა თავის ბატონს, ყოველ ღონესა ხმარობდა, გაეადვილებინა მისთვის უზნეო ერთობა უკანონო. ეხლა, როცა სამეფო ჭურჭლის მცველმა განუცხადა დედოფალს უარი თავის თანამდებობაზედ, და იქამდისინაც გაკადნიერდა, რომ თვის მოადგილედ დაუსახელა სწორედ ის ქალი, რომელმაც გულს ეკალი დაასვა დედოფალს და შეაგინა მისი მანდილი, ეხლა გულანდუხტ ძლიერ გამწარდა, მძლავრად იფეთქა მისმა გულისწყრომამ და ბრაზი გადმოანთხია, ულონობის ბოლმა, რომელი თითონ მასვე ჰვნებდა, ხოლო სხვისთვის სრულიად უვნებელი იყო, შეუმჩნეველიც რა უნდა ექმნა ამ მდგომარეობაში დედოფალს, როცა თავმოყვარება ნებას არ აძლევდა მას, გარეთ გამოეტანა თვისი დარდი, საჯაროდ გამოეფინა თავის გულის იარა შემზარავი, მოეყვნებინა თავისი მეფე-მეუღლე, სახალხოდ სირცხვილეული ექმნა იგი, გაეთახსირებინა?! ვსთქვი: ზვიადობა ნებას არ აძლევდა მეთქი მას სხვის თვალში დაემდაბლებინა ღირსება თვისი თუ თვის ოჯახისა. ქმრისთვის ქვლავ მიემართა მრისხანედ, ამაო იქმნებოდა: ბევრჯერ შეარცხვინა ის პირისპირ და შეაჩვენა, მაგრამ ტყუილად; მას ან მთლად დაეკარგოდა შეგნება მეუღლობის წმიდა მოვალეობისა, ან მძლავრად დაეპყრო იგი ეშმაკს ლირწს, ძალა აღარა ჰქონდა შეჰბრძოლებოდა თავის ნებისყოფას ცუდად მიქცეულს. ის ღა დარჩენოდა დამდაბლებულს, დაჩუმებულიყო, ენა ჩაენთქა, კრინტიც აღარ დაეძრა სხვის გასაღიმად. ბობოქრობდა აწ ქალი, აწყდებოდა ოთახის კედლებს, მდგომარეობის შესამსუბუქებელი რამ სავალი კი ვერ მოეძებნა. მაინც როგორც იყო დაწყნარდა მცირედ, დაეშვა; ულონოდ ჩამოყარა მკლავები სასოწარკვეთილმა.

— მოკვდე ანაბდად, რომ გათავდეს ტანჯვაი ჩემი და დამცირება! ინატრა დედოფალმა.

და ცხადად წარმოუდგა თავისი თავი უკვე გარდაცვალებულად მთელი სახელმწიფო ზარით მომტირალობს მის გარშემო, ბევრი გლოვობს გულწრფელად: მრავალს მოჰკლებია მისი საფარველი მტკიცე, მარჯვენა მზრუნველი. მაგრამ, დახე, მომტირალ შვილებს შუა სდგას აშოტი თვალმშრალი, სახე გაქვავებული; მის მტკიცე შუბლს რომად აჰყოლია ფიქრის ნაოჭი. რას ფიქრობს იგი ამ მწუხარების ჟამს? იქნება იმის მოსაზრებაშია, როგორ მარჯვედ მოაწყოს საქმე, რომ სადედოფლო ტახტი თვის შუქურს დააჭერინოს, ალქაჯ შუქიას, აგერ თავდახრილი რომ სდგას მგლოვიარეთა შორის და წამწამზედ ნამი უბრწყინავს, წვეთი ცრემლისა.

— კეთილიაო, გამიგონია. შეიძლება წრფელიც იყოს ეს მისი ცრემლი ამ შავბნელ წუთს. იქნება ალქია ანგელოზის სახით მოვლინებული და მარჯვედ აწყობს ამბებს, რომ სათავისოდ გამოიყენოს ოჯახის ეს დიდი უბედურობა? სწორედ!

— არა, არ ეგების სიკვდილი ჩემი გასახაროდ ამ მეძავისა! ცოცხალ ვარ! საჭიროა სიცოცხლე ჩემი ჩემის შვილებისათვის, მთელი ჩვენი სახელმწიფოსათვის. უნდა მოისპოს თვით იგი მეძავი, განქარდეს ჩემი გზიდან. მისი სული ჩემს მძლავრ ხელში უნდა მოექცეს, მისი სიცოცხლე ჩემს განკარგულებაში უნდა იმყოფებოდეს. აქ, ჩემს გვერდით, უნდა იყოს იგი მარადჟამს, რომ ყოველს წუთს სულთამხუთავი ედგეს მას თავს, ლანდი საუკუნო გაქრობისა. დიახ, მარად ჩემს თვალის წინ უნდა იყვნენ შეჯადოებულგადახლართული მემრუშენი, რომ შევსძლო მთლად ხელში დავიჭირო მათი არსება! წარმოსთქვა გამწარებულმა.

და დაასკვნა მიეღო დედაბრის თხოვნა თანამდებობიდან განთავისუფლების შესახებ და მის ადგილას მოეყვანა ქვრივი შუქია.

— დეე, აშოტის გულის ვარსკვლავი მოახლე იყოს ჩემი, ულოშნოს ლაწვები ჩემს მხევალს და იგრძნოს, რანაირად ამდაბლებს მის გვირგვინოსან თავს ეშმა იგი ბიწიერი, როგორ დაჰხითხითებს იგი პირუტყვულ ვნებაში ჩათხეულს ცხებულს უფლისას. იქნება შორეულ საფუძვლად ისიც ედვა ამისთანა დასკვნას, რომ დედოფალი აღლოთი გრძნობდა, რა ამაოი იქმნებოდა მის მხრივ ყოველივე წინააღმდეგობა.

გადაწყვიტა მოჰლაპარაკებოდა თავის მეუღლეს სამეფო ჭურჭელთა მცველის დათხოვნისა და მის მოადგილის მოწვევის შესახებ. გაანცვიფრა დედოფალმა თვით აშოტიც, სახლთხუცესიც, ის ორიოდე შეთქმულთაგანიც, რომლებმაც იცოდნენ ეს საიდუმლო სასახლისა და ხელს უწყობდნენ მის წაღმართ მსვლელობას. სახლთხუცესს ვერ გაეგო, რა ჰაზრით დათანხმდა დედოფალი ამ წინადადებაზედ. განზრახვა რამ საიდუმლო კი უნდა ყოფილიყო მის თანხმობაში, თორემ გოროზი იდუმიანი ვერ შეურიგდებოდა, გვერდსა ჰყოლოდა ის ქალი, რომელი ამცირებდა მის მანდილოსნობას,ართმევდა სარეცელს, ღამის სამეუფეო ტახტსაც შესცილებოდა.

— გამოცდილი ადამიანია შორს მჭვრეტელი, ფრთხილ მოფიქრებული და ადამიანი უმიზეზოდ არ მიიღებდა ესეთ დასკვნას თვისთვის საჯავრელს, მარად მაწამებელს. სასტიკად უნდა ვადევნო თვალი მის მოქმედებას, მის განზრახვებსაც. მეფე კი...... გულუბრყვილოდ შეჰხვდა აშოტი ამ ამბავს სიამის ღიმმა გადუარბინა ბაგეზედ. სახელმწიფო საქმეებში და ვაჟკაცობაში რომ ტოლი არა ჰყავს, ამისთანა წვრიმანში მთლად მიამიტია იმთავითვე, ბალღივით გამოუცდელი და ადვილად შეიძლება მოატყუვდეს იგი, გაებას ვერაგულად დაბმულ რამ ხლართში, იტყოდა გულში კარისკაცი.

ვასილ ბარნოვი.

(შემდეგი იქნება).

გებლოდ ალზრდის, განათლების ზეგავლენით ვინაიდგან თუ ჩვენ ვისარგებლებთ ფსიხო ფიზიოლოგიური დაკვირვებით, ჩვენ შევძლებთ ხელი შევუწყოთ გაჩენას და აღორძინებმს იმ გვარ ტვინის უჯრედებისა, რომელნიც ან უჩინრათ მხოლოდ ჩასახულათ იმყოფებიან, ანდა სრულებით არ გადმოცემულან და საჭირო ხდება ცდა მათი გაჩენისა და აღორძინებისათვის. ეჭვს გარეშეა, რომ ტვინის უჯრედებს აქვს თვისება უსაზღვროთ გამრავლებისა, თუ საჭირო ხდება აღბეჭდვა ტვინში სულ ახალ ახალ წარმოდგენებისა და შთაბეჭდილებებისა. ყველამ უნდა ვიცოდეთ და ეს ხომ მასწავლებლებისათვისაც აუცილებელია რომ ყოველი მომენტი ანუ ყოველი სულის მდგომარეობა, მიდრეკილება მაღალი ანუ დაბალი თვისებისა ტვინში სტოვებს წარუშლელს კვალს, რომელიც ანუ რომლისადმი მიდრეკილება შთამომავალს მემკვიდრეობით გადაეცემა. ეს გარემოება საკმარისად დამაფიქრებელია რომ მისგან რამე სარგებლობა გამოვიტანოთ. ყველაფერი გადადის შთამომავლობაზე დაწყებული ახლად შეძენილი თვისებებიდან სხვა და სხვა სულის მდგომარეობამდის, თუ მას ადამიანის ტვინში კარგა ხანს და საგრძნობლად ეკავა ადგილი. ერთი ფაქტის მოყვანა მინდა, რომელიც მე თვითონ მიხილავს. თქვენ შეიძლება გაგიგონიათ იალტის გუბერნატორათ ყოფილი ი. დუმბაძე. აი ამ ი. დუმბაძემ მაჩვენა მე მარჯვენა თეძოზე ორი შრამი, რომელიც იყო შედეგი ტყვიისაგან ჭრილობისა თეკინებთან ომის დროს. ამავე დროს მან მაჩვენა სამი წლის ვაჟი, რომელსაც მარჯვენა თეძოზე იმ გვარივე შრამები ჰქონდა იმავე ადგილზე: ეშმარიტად საოცარი მაგალითია მემკვიდრეობითი გადაცემისა. თუ ასე ადვილად გადაეცემა რომელიმე ახლად შეძენილი თვისება, ეგეთივე გამოხატულებით გადაეცემა ხოლმე რომელიმე სულის მიდრეკილება, თუ მეტადრე პატრონი მას მეტის სიფრთხილით ექცეოდა და ზრდიდა. ლოთების ბავშვები ან ლოთობის დროს ჩასახული ბავშვი ძლიერ ხშირად შეპყრობილია ლოთობისადმი მიდრეკილებით ან და სხვა და სხვა გვარ სულიერი ავათმყოფობისადმი, მაგ. ბნედისადმი და სხვა. ამისათვის ჩვენ გვაქვს საფუძველი ვიფიქროთ, რომ რომელიმე გრძნობა რომელიც მძლავრათ იკიდებს ფეხს თავში, უშედეგოთ არ რჩება შთამომავლობის ტვინის ფუნქციისათვის. შემთხვევები კი როდესაც მუსიკალური ნიჭი, მხატვრული და სამეცნიერო რომ გადაცემულა შთამომავლობაზე ამის მაგალითი ბევრი ვიცით. ამავე დროს აღსანიშნავია, რომ ტვინის უჯრედები როგორც ადვილად აღორძინდებიან, ისე შესაფერ გავლენის გამო ადვილად გადაგვარდებიან ხოლმე. ინტელიგენტების, საზოგადოთ დიდებული ადამიანის ტვინის უჯრედები მეტად მრავლდებიან და პირიქით სრულებით არ მრავლდებიან იქ, სადაც აზროვნობა, ტვინის ვარჯიში არ არსებობს. ერთის მხრით გამლეტის უჯრედებით მდიდარი ტვინი, მეორეს მხრით გოტენტონტის მეტად ღარიბი უჯრედებით ტვინი. რამდენადაც მეტი შთაბეჭდილება აღიბეჭდება ჩვენს ტვინში, იმდენად მეტი უჯრედები გვიჩნდებიან, ამისათვის გასაკვირველი არაა თუ ჭკვიან კაცს მილიონებით მოეპოვებიან ტვინის უჯრედები. აი კიდევაც ამისათვის საჭიროა, რომ ეს უჯრედები რიგზე ლაგდებოდენ ჩვენს ტვინში, რომ საჭიროებისამებრ თავის დროზე შევსძლოთ მათში აღბეჭდილი შთაბეჭდილებების გამოხატვა. ზოგი შთაბეჭდილება ისე შედის ტვინში, რომ ჩვენ ვერ შევნიშნავთ ამას და არც გვახსოვს იგი, მაგრამ რომელიმე მომენტის წყალობით ჩვენდა უნებურათ სახიერდება. ამ გვარი მაგალითები ბევრი მოჰყავს ცნობილს ინგლისელს ფიზიოლოგ - ფსიხოლოგს კარპენტერს თავის ფრიად საინტერესო წიგნში: ჭკუის ფიზიოლოგიაში.

გერმანიაში, ერთ კათოლიკეთ დასახლებულ ქალაქში სცხოვრობდა ახალგაზდა ქალი, რომელმაც არც კითხვა იცოდა და არც წერა; ეს ქალი უცბად გახდა ავათ ცხელებით: ვინაიდან ქალმა ბოდვა დაიწყო ბერძნულათ, ებრაულათ და ლათინურათ, მღვდელმა გადაწყვეტილად გამოაცხადა, რომ ქალი ბოროტი სულით არის შეპყრობილი.

რასაც აბოდებდა ქალს სწერდენ და აღმოჩნდა, რომ სიტყვები იყო ბიბლიიდან და სხვა და სხვა წიგნებიდან და ამბავმა ყველა გააოცა. ქალი სულ უბრალო იყო და არავითარი ეჭვი არ იყო, რომ ის ცხელების დროს ბოდავდა. ცხადი იყო დამსწრეთათვის, რომ ეს ეშმაკების საქმე იყო, ბოლოს საიდუმლოება განმარტა ერთმა ექიმმა, რომელმაც შეისწავლა ახალგაზდა ქალის წარსული. თურმე იგი ცხრა წლის იყო, როდესაც აიყვანა პროტესტანტების მღვდელმა, რომელმაც ზედმიწევნით იცოდა სიტყვიერება და ძველი ენები. ქალი ცხოვრობდა მღვდელთან, სანამდის უკანასკნელი მოკვდებოდა. ექიმმა გამოიკვლია, რომ პასტორს ჰქონდა ჩვეულებათ კორიდორში სეირნობა, კორიდორი კი სამზარეულოთი თავდებოდა. სეირნობის დროს პასტორი ხმამაღლა კითხულობდა სხვა და სხვა ლათინური ბერძნების და ებრაელების მამების წიგნებს ეს წიგნებიც მალე მოძებნეს და ნახეს ერთი და იგივეობა ბოდვის დროს დაწერილ ფრაზების და ნახულ წიგნების სიტყვების შორის“.

იმავე ფრიად საინტერესო წიგნში თქვენ შეხვდებით ერთ საუცხოვო მაგალითს იმისას, თუ როგორ რომელიმე მომენტის გავლენით ზოგ შემთხვევაში შთაბეჭდილებათა მთელი გროვა, რომელიც განსაზღვრავს გარკვეულ ხანას ადამიანისას სრულებით შეგვების სფეროდან იკარგება დროებით ან სამუდამოთ ამ გვარი შემთხვევის გმირი არის ერთი ახალგაზრდა ქალი სრულებით ჯანმრთელი, რომელიც რაღაც შემთხვევით წყალში ჩავარდება. და ლამის დაიხრჩობა: 6 საათის განმავლობაში ქალი უგრძნობლათ იყო, შემდეგ გრძნობაში მოვიდა და ყველას უამბო ას შემთხვევა და თუ რა განიცადა მან ამ შემთხვევის დროს. მაგრამ ამ ათი დღის განმავლობაში მას ბნედასავით მოსდიოდა, რის შემდეგ სრულებით დაჰკარგა ლაპარაკის ნიჭი, გემოვნების და ყნოსვის გრძნობა და ვერ ცნობილობდა თავისი საყვარელ ნათესავებს. მის გონიერებაში მხოლოდ ორს იდეას (წარმოდგენას) ჰქონდა ადგილი, ერთი იყო შეკავშირებული წყალში გადავარდნასთან, მეორე კი სიყვარულთან. როდესაც ქალს აჩვენებდენ ზღვის ანუ მდინარის სურათს, იგი მეტად შფოთავდა. ავათ გახდომიდანვე, როდესაც ქალი არავის არ სცნობდა, იგი შესამჩნევად გრძნობდა სიამოვნებას საყვარელი კაცის სიახლოვესაგან. რამოდენიმე ხნის შემდეგ იგი მოკეთდა და აზრებმა იწყეს მრავლად განახლება. მაგრამ უეცრად ქალმა შეიტყო, რომ საქრმომ უღალატა და თითქმის მორჩენილი ქალი ისევ ძველ მდგომარეობაში ჩავარდა. ისევ ბნედის მსგავსი მოვლენა უფრო მეტის ძალით მონმეორდა, მაგრამ ქალის საბედნიეროთ ეს იყო უკანასკნელად. იგი მალე გონს მოვიდა, ყველა გრძნობები, გარდა სმენისა დაუბრუნდა, მხოლოდ მას არ ახსოვდა არასფერი რაც მოხდა მთელი წლის განმავლობაში წყალში ჩავარდნიდან უკანასკნელ დღემდის. არასფერი არ იცოდა მან საქრმოს ღალატის შესახებ და როდესაც ნათესავებმა საჭიროთ დაინახეს ემცნოთ ქალისათვის სიმართლე, მან ეს ამბავი მშვენივრათ გადაიტანა რამოდენიმე ხნის შემდეგ ქალი სრულებით განიკურნა ფიზიკურათ და გონების მხრითაც. ეს მაგალითები ცხადათ გვეუბნებიან, რომ თავის ტვინში ჩნდებიან იმისთანა უჯრედებიც კი, რომელნიც დანიშნული არიან იმისთანა წარმოდგენებისათვის სიტყვებისათვის, რომელნიც არსებობენ გარეშე ჩვენი შემეცნებისა და განსაკუთრებულ შემთხვევებში წარმოიშვებიან, როგორც ამას ჰქონდა ალაგი ქალის პირველ მაგალითში ცხელებისაგან გამოწვეულ ბოდვის დროს, ხანდისხან წარმოდგენანი, რომელნიც მოგროვილან ტვინში განსაკუთრებულ პერიოდის განმავლობაში, რომელიმე აფექტის გამო ჩვენი შეგნების ბჭედან რაღაც მანქანებით სრულებით ქრებიან, როგორც ამას გვიხატავს მეორე მაგალითი. ერთი სიტყვით თავის ტვინი მართლაც საოცარი ფოტოგრაფიული აპარატია, სადაც აღიბეჭდებიან ათასნაირი შთაბეჭდილებანი და ხატებანი. დიდი მნიშვნელობა [illegible] სწავლა განათლებისა მასში უნდა მდგომარეობდეს, რომ წარმოდგენანი აღიბეჭდონ მოზარდი თაობის ტვინში რიგ-რიგათ, ერთიმეორეს მიმდევრობით და [illegible] ყველანი შეგნების კონტროლ[illegible] ქვეშ. წყალში ჩავარდნილი ქალის მაგალითი საკმარისად ცხად ჰყოფს ჩვენთვის რომ საზოგადოთ ტვინის უჯრედები მეტად გრძნობიერი არიან და ამავე დროს ძლიერ ადვილად ილახებიან, შელახვის ან ეფექტის შემდეგ მეტად ძნელად აღორძინდებიან ხოლმე, რაც სხვა ჯურის უჯრედებს ასე არ ემართებათ და ამავე დროს ტვინის უჯრედები უსაზღვროთ მრავლდებიან, თუ კი ამას საჭიროება მოითხოვს. აქედან ცხადი ხდება, თუ რამდენათ ფრთხილათ უნდა ვეპყრობოდეთ ჩვენ მოზარდ თაობის ტვინს. თითქმის ერთი საუკუნის წინ დიდებითი ფილოსოფიის ავტორმა ოგიუსტ კონტმა პირველად შემოიტანა მეცნიერობაში სიტყვა „ტვინის ჰიგიენა და განაცხადა საქვეყნოთ რომ იგი არ წაიკითხავს არც ერთს სამეცნიერო და ფილოსოფიურ წიგნებს, რომ სხვისი აზრებმა გავლენა არ იქონიონ ჩემს ფილოსოფიურ მსოფლმხედველობაზე. მაგრამ ძნელი იყო ეს თვით ოგიუსტ კონტისათვის ამ გვარი ჰიგიენური იზოლიაცია და სხვისი იდეებისაგან თავის დახწევა. ადამიანის აზრი რენ ტგენის სხივებისებურათ ყოველგან იკვლევს გზას, ყოველგან იპარება და ძალითაც გადალახავს ხოლმე იმ დაბრკოლებას და ზღუდეს, რომელსაც უშენებდენ მას და ეს ნიკოლოზის რუსეთმაც ხომ დაგვიმტკიცა. გარდა ამისა კარგად ცნობილია, რომ საუკუნოებით დაგროვილი მასალები ხშირად არის იმისი მიზეზი, რომ თითქმის ერთ და იგივე დროს რამოდენიმე მოაზროვნეს ებადება მოგროვილ ფაქტების გამაშუქებელი იდეა, როგორც ამას ცხადათ ვხედავთ დარვინის, უოლესის, ოგიუსტ კონტის და სპენსერის ცხოვრებიდან ევოლიუციონური თეორია, რომელიც სქემატიურათ დაგვიხატა ოგიუსტ კონტმა შემდეგ პოულობს განსაკუთრებულს გამოხატულებას ზემოხსენებულ მკვლევარების და ფილოსოფოსების ნაწარმოებში. ამგვარათ ტვინის ჰიგიენა, რომელიც პირველად იხმარა ოგიუსტ კონტმა, დღეს უფრო განსაკუთრებულ ყურადღებას იქცევს. ამ ბოლო ხანებში ძლიერ განვითარებულმა ჰიგიენამ გამოიყო სულ ახალი დარგი, რომელიც საკმარისად გაიზარდა. ეს დარგი არის საშკოლო ჰიგიენა. საშკოლო ჰიგიენა იჩენს თავის გამოკვლევის მეთოდს, აფართოოვებს თავის მიზნებს, მაგრამ საუბედუროთ საკმარისად არ არის იგი პატივცემული, არ სარგებლობს დამსახურებული რეპუტაციით და მას შესაფერისი ადგილი არ უჭირავს სასწავლებლებში. ამ ბოლო [illegible]ნებში ჰიგიენამ განიზრახა სულის საქ[illegible]ფოში შეჭრა, რათა გამოიყენოს მან თავისი მიზნებისათვის ფსიხო-ფიზიოლ[illegible]გიური დაკვირვებანი და გამოკვლევანი რასაც ცხადათ ვხედავთ ინგლისელ მეცნიერთა შორის, როგორიც არიან ზემოხსენებული კარპენტერი, პროფ. კასტონი: ჩვენ ვიმედოვნებთ, რომ ახალგაზდა საქართველოს რესპუბლიკა გამაგრდება თუ არა, ბევრს გააკეთებს ამ მხრით და სკოლის ჰიგიენას დაუთმობს შესაფერის ადგილს დაბალს და საშუალო სასწავლებლებში გადევნის რა ძველ შეუფერებელს რუტინას სკოლებიდან, გაანთავისუფლებს რა მოწაფეებს ყოველად გამოუდეგარ ტვირთისაგან რომლითაც ესოდენ უაზროთ იტვირთებოდა ახალგაზდას ტვინი, ჩვენი მთავრობა ამ აუცილებელი რეფორმების განხორციელებაში უეჭველად ისარგებლებს ჰიგიენის დასკვნით და ჩვენებით. გარდა ამისა ჰიგიენა უნდა უეჭველად შეიქმნეს სკოლებში სამოსწავლო საგნათ რაც ძველ დროს შეუძლებელი იყო, რადგან საგნების და გაკვეთილების რიცხვი მრავალი იყო. განა ძნელი წარმოსადგენია, თუ რამდენ დროს უაზროთ და უსაფუძვლოთ ხარჯავდა საღმრთო სჯულის შესასწავლად და არასფერი კი არ იცოდენ ბავშვებმა საღმრთო სჯულიდან. ამით ჩვენ სრულებით არ ვარყოფთ რელიგიის შესწავლას, იგი როგორც ერთგვარი ფსიხოლოგიური მოვლენა, ერთგვარი დარგი ფილოსოფიის სავალდებულო უნდა იყვეს მაღალ კლასებში და მაღალ სასწავლებლებში. ამგვარათვე ბევრი სხვა ცვლილებების შეტანა შეიქმნება საჭირო ჩვენს აღზრდა-განათლებაში.

ე. ფაშაკაძე.

იოსებ იმედაშვილი

(მისი 25 წლის მოღვაწეობის შესრულების გამო).

იოსებ იმედაშვილი ერთი სახალხო მუშაკთაგანია; დაუღალავად და გაუტეხელ ენერგიით 25 წლის განმავლობაში ემსახურება ქართველ ხალხს. მისი მოღვაწეობა მრავალ მხრივია. იგი სახალხო თეატრის ერთი დამფუძნებელთაგანია—და მისივე პირველი რეჟისორი. მან დაარსა ავჭალის „სუდიტორია, სადაც დაიწყო ქართულ წარმოდგენების მართვა 1893 წლიდან. მან ჩაუყარა საძირკველი ავლაბრის სახალხო თეატრის 1903—3 წელში. 1997—99 წლებში ქართულ დრამატიულ თეატრის გამგეც იყო სადაც ადმინისტრატორის მოვალეობას ასრულებდა. ამავე დროს ეკუთვნის გამოცემა მის მიერ პიესების. კრებულისა „ცხოვრების სარკე“ I და II ტომი და სხვა მრავალ პიესების თვითონ დაწერილი აქვს მრავალი პიესა: „სოფლის მიტინგზე“, „ქორწილი“, „ახალი გზა“ (დაუბეჭდავი) „რისთვის“ (დაუბეჭდავი)—ნათარგმნი აქვს გ. დ. ანუნციოს დრამა „იორიოს ასული“. და სხვ.

ამის გარდა, სამწერლო ასპარეზზე 1893 წლიდან სწერდა წერილებს, მოთხრობებს, იუმორისტულ ფელეტონებს („კვალში“—„ივერიაში“ „ცნობის ფურცელში“) პოემებსა და ლექსებს. (მისი ფსევდონიმებია: იზიძე, იმედი, ხაშმელი სოსოკო, ი. ხაშმელი, ექიმი შტოკმანი, იოსებ არიმათელი, ი. წინამძღვრიშვილი, უსავანო და სხვა). მან დაიწყო ჟურნალ „თეატრი და ცხოვრების“ გამოცემა 1910 წლიდან, რომელშიაც მეთაურ წერილებს თითონ ათავსებს. მის მიერ შედგენილია და გამოცემული „უცხო სიტყვათა ლექსიკონი“, რომელიც მეორედ გამოსცა შესწორებული და შევსებული 1918 წელს. სხვათა შორის შედგენილი აქვს საყურადღებო „ქართველ მოღვაწეთა ლექსიკონი“, რომელშიაც მოთავსებულია ქართველ მოღვაწეთა და ისტორიულ პირთა ცნობები ძველი დროიდან დღევანდლამდე. ანბანთა რიგით და ქრონოლოგიურად დაწყობილი სისტემით. პოლიტიკური მოღვაწეობა დაიწყო 1987 წლიდან წრეებში მუშაობით, მარქსისტობდა მხოლოდ ეროვნულის გატაცებით. 1903 წლიდან დაჭერილი იყო. უპოვნეს პარიზის „საქართველო“ და სხვა ნებადაურთველი წიგნები. 1905 წელს მანიფესტის ძალით გაანთავისუფლეს მაგრამ 1910 წელში მეორედ დაიჭირეს პოემა „სიყვარულის“ დაწერისათვის. არჩეულ იყო ჯერ ს. ხაშმის მამასახლისად, შემდეგ გარეკახეთის მამასახლისთა-მამასახლისად. მონაწილეობას იღებდა პირველ სახელმწიფო სათათბიროს არჩევნებში, საიდანაც განდევნილ იყო ეროვნულ მიდრეკილების გამო.

გამოცემული აქვს 7„ მდე სხვადასხვა შინაარსის წიგნი, („სოციოლოგია“—გორკის თხზულებანი“, ვაჟაფშაველა და სხვა).

სუყველა ამის გარდა სოფლებში ხშირად უკითხავდა გლეხებს ლექციებს როგორც ქართულ ისტორიიდან ისე თანამედროვე მომენტების შესახებ.

1917 წელს ივ. გომართელის თანამშრომლობით გამოსცა გაზეთები „ხალხის ერთობა“ დ „ხალხის თავისუფლება“ ეხლა რედაქტორობს ჟურნალ „თეატრი და ცხოვრება“-ს.

ა. მ.

სამსონ ასათიანი

(ნეკროლოგი)

ბოროტმა ხელმა ერთი თვის წინედ სიცოცხლეს გამოასალმეს ჩვენი მაზრის ერთი თვალსაჩინო მოღვაწეთაგანი სამსონ ასათიანი. ამ ჩუმმა მოღვაწემ მთელი თავისი სიცოცხლე ლეჩხუმის მაზრის, და განსაკუთრებით თავისი სამშობლო ს. ბარდნალის სამსახურსა და სარგებლობას მოანდომა. მიუხედავად ამისა, რომ ის სოციალისტი არ იყო ის მუდამ ხალხში იყო ჩამბული და მუშაობდა დაუღალავად, რათა მთელი მაზრისათვის და განსაკუთრებით მისი სოფლის მცხოვრებთათვის სარგებლობა მოეტანა. განსვენებული შეძლებულ მემამულედ ითვლებოდა ლეჩხუმის მაზრაში, მაგრამ 1905 წლის რევოლიუციის ამოძრავების დღიდან გულ-წრფელად შეუდგა ის ამ დიად მოვლენაში თავის წვლილის შეტანის საქმეს. ლეჩხუმის მაზრაში პირველად იმის ოჯახიდან აფრიალდა წითელი დროშა. 1905 წ., როდესაც ლეჩხუმში რუსის ჯარი შემოვიდა სასტიკად სტანჯავდა რევოლიუციის მომხრეთ, განსვენებული სამსონის ოჯახობა, ცივს ზამთარში, მიუვალ ტყე-ღრეში იყო გახიზნული, რადგან მას სახლ კარს აკლებას და დაწვა-დაგვას ემუქრებოდნენ.

განსვენებული დაუღალავი მუშაკი იყო კულტურულ მოღვაწეობის ყოველ სფეროში, როდესაც ლეჩხუმში დიდ საზოგადოებასაც არ ჰქონდა სკოლა, მან თავის პატარა სოფელს თავის მიწაზე და თავის შრომით და ხარჯით გაუხსნა სკოლა, რომელიც შემდეგ ორ-კლასიანად გადაუკეთა. ცაგერის საკრედიტო ბანკი, კოოპერატივები ბარდანალს, წიფერჩს და სხ. მისი თაოსნობის ნაყოფია. მეაბრეშუმობის შემოღება ლეჩხუმში და მისი გამავრცელებელი, და საზოგადოდ ყოველგვარი კულტურული საქმე მაზრაში უიმისოდ არ გაკეთებულა.

განსვენებულის დაუღალავი მუშაობა მივიწყებულ ლეჩხუმში ყველასათვის ცნობილი იყო. მისი ოჯახი თვალსაჩინო კულტურული ცენტრი იყო მთელი მაზრისთვის. განსვენებულის ოჯახი რამოდენიმეჯერ აიკლეს შარშან ბოლშევიკებმა. მოხუცი დაუბრუნდა განადგურებულ ოჯახს და მის ხელახლა აღდგენას მოჰკიდა ხელი. მისი მამულის ცხრა მეათედი ნაწილი რევოლიუციის დასაწყისიდან კანონის გამოცემამდე, მცხოვრებლებს ჰქონდათ სრულად უპროტესტოდ პატრონის მხრივ. განსვენებული თითონ შეუდგა დარჩენილი მამულის დამუშავებას. და ასეთი მუშაკი და ერთგული წევრი მივიწყებულ კუთხის გამოასალმა ვერაგმა ხელმა.

ლ. ჩარკვიანი.

კორესპონდენცია

ქ. გორი.

(სამკითხველოს ბედი)

ზოგი მოზრდილი ქალაქია, რამდენიმე ათასეული მცხოვრებით და სხვა და სხვა სახელმწიფოებრივ თუ საზოგადოებრივ დაწესებულებით; ინტელიგენტთა რიცხვი საკმაოა; საკმაოა, აგრეთვე, რიცხვი წიგნის მსურველთა, როგორც წასაკითხად ისე მყიდველის; წიგნით მოქალაქეთა დაკმაყოფილება არის უპირველესად ყოვლისა ქალაქის მოვალეობა; ქალაქს უნდა ეზრუნა სამკითხველო-წიგნთ-საცავის დაარსება და მოწყობა, მოვლა და პატრონობა; მაგრამ ქალაქმა ეს არ ისურვა, არ ითავა, ვერ მოახერხა. სამაგიეროდ ქართველთა შორის წერა-კითხვის საზოგადოების გორის განყოფილებამ მოისურვა სამკითხველოს და წიგნთ-საცავის დაარსება.

ეს სურვილი მალე სისრულეში იქმნა მოყვანილი და აგერ რამდენიმე წელიწადია რაც გორში არსებობს ზემოდ დასახელებულ საზოგადოების სამკითხველო ილია ჭავჭავაძის სახელობისა. ამ სამკითხველომ დიდი სამსახური გაუწია გორელებს, მეტადრე მათ ვისაც აქვს სურვილი და წყურვილი გაზეთის და წიგნის კითხვისა, მაგრამ არ შესწევს იმდენი ღონე, რომ ყოველ დღე გაზეთი იყიდოს.

სამკითხველო თუმცა ასრულებდა ასე თუ ისე თავის დანიშნულებას, მაგრამ იგი ვერ იყო ჯეროვანად მოწყობილი; მას აკლდა, როგორც წერა-კითხვის გორის განყოფილების გამგეობის ყურადღება, ისე გორის საზოგადოების გულშემატკივარობა, სამკითხველოს არ მოსდიოდა ზოგი თბილისის გაზეთი და უფრო იშვიათი იყო ქუთათური პერიოდიული გამოცემა.

სამწუხარო ყოფაში იყო სამკითხველო წიგნების მხრივ, წიგნების რიცხვი ძალიან მცირე არის; მთელი წელი ხან ისე გასულა რომ სამკითხველოს არ შემატებია არც ერთი წიგნი, ან თუ შემატებია ძალიან მცირე; ბევრი წიგნი სამკითხველოში არ მოიპოება, ბევრი წიგნი დაკარგულია გამგეობის უყურადღებობით და სხვა

საშუალება კი ჰქონდა საზოგადოებას, თუ ყველა წევრი გამგეობისა გამოიჩენდა მისდამი ცოტა-ოდენ გულშემატკივრობას, მუყაითობას ფხიანობას. ეს საშუალება იყო საზოგადოების წიგნის მაღაზიის სასურველ ნიადაგზე დაყენება და მოწყობა, რომელიც დიდ მატერიალურ დახმარებას გაუწევდა სამკითხველოს და საზოგადოებასაც.

ამ ცოტა ხანში მოხდა კრება წერა-კითხვის გორის განყოფილების წევრებისა, ამ კრებამ, თანახმად გორის სამაზრო ერობის თხოვნისა და წინადადებისა, დაადგინა—ეს სამკითხველო ბიბლიოთეკა და მასთან არსებულ არსებული წიგნის მაღაზია გადაეცეს გორის მაზრის ერობას.

ერობის თავმჯდომარე საზოგადოებას დასახელებულ კრებაზედ ხაზ-გასმით აღნიშნავდა, რომ ერობა უფრო უკედ მოუვლის წიგნის მაღაზიას და სამკითხველოსაო და დააყენებს მას ღირსეულ და შესაფერ დონეზეო.

უნდა ვიმედოვნოთ, რომ ერობის თავმჯდომარის სიტყვები არ დარჩება იტყვებად და იქცევა საქმედ.

ი. ხ—ლი.

ქ ა რ ე ლ ი

ქურდობა-მკვლელობამ თავი კვლავ იჩინა ბატიურში (ქართლის მხარე), ერთმა სახლისკაცმა მოჰკლა შურისძიებით თავისი სახლის-კაცი ბესტაევშვილი, რომელსაც გაუთქვამს პირველი ძროხის მოპარვაში შარშან და ამისათვის დაუჭერიათ. ბოროტმოქმედი ორ ავაზაკთან ერთად გავარდნილა ტყეში, მაგრამ დაჭერას იმედოვნებენ. ბოლო ხანს დადგა სიცხეები, რაც ცუდად ჰმოქმედებს ჰირნახულებზე და სიმინდებზედ.

ქართლის წყარო-ცხოვრების ეკლესიასთან მღვდლის არჩევნების მოხდენა ველარ მოხერხდა. დროებით მმართველ კანდიდატს კ. დეკ—ლს, რომელსაც მრევლი არ სურვილობს, ისრე გაუტკბა ეს ადგილი, რომ ემუქრებ[illegible] კიდეც სხვა კანდიდატებსაც. მოსავალს კარგი პირი უჩანს თუ ბუნები[illegible] სტიქიონმა არ დააზიანა.

მორწმუნე.

ქალ. ახალ-სენაკი

22 თიბათვეს აქ მოხდა სენაკის ქ[illegible] ლაქის საბჭოს ხმოსანთა არჩევნებ[illegible] არჩევნებში მონაწილეობას იღებდ[illegible] ოთხი პარტია. რიცხვით 835 კაც[illegible] სოც.-დემოკრატ. სიამ № 1 მიიღო 42[illegible] ხმა, გაიყვანა 9 კანდიდატი. სოც. ფ[illegible] დერალის. სიამ № 2 მიიღო 80 ხმ[illegible] გაიყვანა 2 კანდიდატი. სოც.-რევ[illegible] ლიუც. სიამ № 3 მიიღო 113 ხმა გა[illegible] ყვანა 3 კან. და ეროვნულ-დემოკრ[illegible] ტების სიამ № 4 მიიღო 242 ხმა გა[illegible] ყვანა 6 კანდიდატი

— 23 თიბათვეს ქ. სენაკში გაიხს[illegible] ამავე მაზრის სახალხო მასწავლებე[illegible] თა კურსი. კურსი გახსნა ერობ[illegible] თავმჯდომარე მალანიამ. მან მიმარ[illegible] სახალხო მასწავლებლებს სიტყვით [illegible] ვის სიტყვაში მან ხაზგასმით აღნიშ[illegible] მნიშვნელობა კურსისა და უსურ[illegible] მასწავლებლებს ნაყოფიერი მუშაო[illegible]

მეორე დღეს იქმნა წაკითხუ[illegible] პირველი ლექცია ადგილობრივ გ[illegible] ნაზიის დირექტორ დემურიას მი[illegible] „პედაგოგიკაზე“.

ამ დღეებში ქუთაისიდან ელ[illegible] მღ. მელიტონ კელენჯერიძეს, რო[illegible] ლიც წაიკითხავს ლექციებს შემდ[illegible] თემაზე: „საქართ. ისტორია და ქა[illegible] თულ ლიტერატურაზე.

წერილი რედ. მიმართ[illegible]

ბ-ნო რედაქტორ[illegible]!

ნება გვიბოძეთ თქვენი გაზეთ[illegible] შუალებით მადლობა გამოუცხად[illegible] სამსონ ასათიანის შვილებს, რომე[illegible] თაც ლეჩხუმში საშინელი ეპიდემ[illegible] მძვინვარების გამო საზოგადოე[illegible] თხოვნით, უარი სთქვეს თავის მამ[illegible] ჩვეულებრივ გამოტირალის დანიშნ[illegible] ზე და ამის ნაცვლად ბარდნალს [illegible] მსონ ასათიანის სახელობის წიგნთ [illegible] ცავ სამკითხველოს შესწირეს 1500 [illegible] მრავალი წიგნი და აღუთქვეს სამ[illegible] დამოდ მისი უზრუნველყოფა გასა[illegible] ბობი მასალით და სამი გაზეთის [illegible] მოწერით.

სამსონ ასათიანის სახელობის წიგნ[illegible] საცავ-სამკითხველოს თავმჯდომა[illegible] ლუბა ჩარკვიანი.

წევრები: ეკატერინე ასათიანი, სა[illegible] ბერიძე, სერგო ხუციშვილი და ილ[illegible] რიონ სილაგაძე.

იბეჭდება:

თაგუნ[illegible]

წიგნი 1.

მედიცინის დოქტორი ბერლინის უნი[illegible] ვერსიტეტისა

გ. გ. მებრაზიანცი[illegible]

შინაგანი ავადმყოფობა, ჭლექისა [illegible] გულისა. იღებს ახალ რენტგენის [illegible] ელექტრო-წამლობის კაბინეტში, [illegible] სინჯვა და წამლობა X-ს სხივებ[illegible] დიდი სალენიოიდი და [illegible] სივალის [illegible] კით ფილტვების, გულის და სხვა [illegible] ნაგანი ავადმყოფობისათვის. ღარიბე[illegible] უფასოთ. ყოველ დღე დილის 9-[illegible] საათამდე და საღამოს 5—8 საათა[illegible] ბებუთოვის ქ. № 23, ტელეფონი 4-[illegible] 7- 92.

საწყურნალო კაბინეტი ექიმის

ალექსანდრე დავითის ძ[illegible]

მიქელიასი

იღებს კანის, ვენერიულის და სი[illegible] ლისით ავადმყოფებს (914-ს და 606 შეშხაპუნება). ავადმყოფთა მიღება დ[illegible] ლის 10 საათ. 11 საათ. და საღამოს [illegible] საათ. 6 საათ. მიხეილის პროსპე[illegible] № 116, სასტუმრო „ნოეს პირდაპ[illegible] ტელეფონი 14—28.